

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

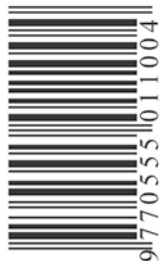
Његово
Преосвештенство
Епископ јегарски
Г. Јероним

pravoslavljje.srb : www.pravoslavljje.rs

Број 1142 Цена 90 динара 2.5 КМ 15. октобар 2014. године Излази 1. и 15. у месецу

ISSN 0555-0114

Званични приједи

Поводом петнаестогодишњице оснивања хуманитарне организације „Дијаспора за матицу“ Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј је, 29. септембра 2014, примио Живадину Јовановића, директора Фонда, Ратка Милићевића, Михаила Милићевића, проф. др Миливоја Павловића, Мирослава Млинара, Звонка Јовановића и Десимира Стевановића.

Патријарх српски Иринеј благословио је рад удружења на обједињавању националне и духовне снаге матице и расејања и нагласио значај јачања слоге и јединства свеколиког српског народа. Патријарх је благословио одлуке Скупштине Фонда о издвајању помоћи од милион и сто двадесет пет хиљада евра народу у поплавленим подручјима Србије и Републике Српске. Његова Светост је посебно нагласио важност одлуке о хуманитарној помоћи Фонда народним кухињама на Косову и Метохији.

Патријарх је позвао Србе у матици и расејању да се не уморе у акцијама које чувају и унапређују народно јединство, језик и веру. Нагласио је да ће отклањање последица катастрофалних поплава још дуго трајати, и да је зато неопходно наставити и појачати активности на прикупљању материјалних и других средстава намењених најугроженијим подручјима на српским просторима.

Патријарх српски Иринеј уприличио је 2. октобра 2014. у Патријаршији српској у Београду пријем за све ученике Богословије Св. Јована Богослова из Крагујевца и њихове професоре на челу са протојерејем-ставрофором проф. др Зораном Крстићем, ректором Богословије.

Истог дана, Патријарх Иринеј је примио г. Едварда Налбамдијана, министра спољних послова Републике Јерменије.

У Земуну

Патријарх Српски је, 27. септембра 2014, на празник Воздвижења Часног Крста, служио Св. Арх. Литургију у Храму Св. оца Николаја Мирликијског у Земуну, отпочињући тако, молитвено, са бројним верним народом, обележавање заветне славе општине Земун. Беседећи Патријарх је под-

вукао да је Земун прва општина која се вратила традицији славе.

Литија коју је предводио Првојерарх Српски, а која је, након Литургије, прошла улицама Земуна, окупила је бројне познате личности из јавног живота Србије.

У Епархији бачкој

Патријарх Иринеј је, поводом наречења и хиротоније Архимандрита Јеронима (Мочевића) за Епископа јегарског, боравио у Епархији бачкој 27. и 28. септембра 2014. о чему опширнији извештај доносимо на странама 6–8.

У Музеју Поште

Патријарх Иринеј присуствовао је 3. октобра представљању пригодне поштанске марке штампане поводом 100 година од рођења блаженопочившег Патријарха Павла. Аутор ликовног решења овог пригодног издања на коме је приказан портрет Патријарха Павла је мр Бобан Савић, академски сликар, један од најуспешнијих креатора марака Поште Србије. Свечаност је одржана у Музеју Поште Србије.

На двору

На краљевском двору отворена је изложба посвећена 80. годишњици трагичног убиства краља Југославије Александра I Карађорђевића. Отварању изложбе, поред краљевске породице, присуствовао је и Патријарх српски Иринеј, који се обратио многобројним представницима дипломатског кора и јавног живота Србије.

Аутор изложбе „80 година од убиства Краља Александра I“ је Душан Бабац, члан Крунског већа, а посетиоци могу видети неколико портрета краља Александра као и оригинални филм из 1934. који приказује његово убиство и сахрану.

Фото: Мира Крупниковић, Стокхолм, Шведска

Патријарх српски Иринеј у посети Епархији британско-скандинавској

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј је, у пратњи више архијереја Српске Православне Цркве, отпутовао у посету Британско-скандинавској епархији 4. октобра 2014. године. Поводом доласка Патријарха Иринеја у Храм Светог Саве у Стокхолму је на оданије празника Воздвижења, у суботу 4. октобра, служена доксологија и свечано вечерње богослужење. Сутрадан, у недељу 5. октобра 2014, на празник Светог свештенослужитеља Фоке и Светог пророка Јоне, служена је Света Архијерејска Литургија и извршено освећење Храма Светог Саве.

Градња Храма Светог Саве у Стокхолму, који је и седиште Епископа британско-скандинавског Г. Доситеја (Мотике), започета је 1990. године када су камен темељац освештали тада новоизабрани Епископ британско-скандинавски Г. Доситеј и тадашњи Епископ славонски Г. Лукијан. Храм је саграђен 1991. године, али је званично завршен тек у јуну месецу ове године када је иконописац Гојко Ристановић завршио давно започети живописни рад иконописца о. Тимотеја (Косановића) и тако унутрашњости храма дао коначни изглед.

Град Стокхолм, у коме живи више од 14 000 Срба, се заиста може сврстати у један од већих центара српске дијаспоре. У њему се мимо цркве налазе и бројна српска културна удружења, спортски клубови као и познати кошаркашки клуб Стокхолмски орлови, седиште Савеза Срба и Српске омладинске организације и Организације жена за Краљевину Шведску, а од пре две године у Стокхолму се налази и седиште Пословног клуба „Братство Светог Јована“, који окупа српске привреднике и успешне људе широм Шведске.

О. Стојановић

Извор: <http://svensksrber.se>

Црквена општина у Стокхолму постоји од 1975. године, а садашњи Храм Светог Саве је започет 1990. године. Уз нови храм планира се изградња и духовно-културног центра – светосавског центра. Но, све што се дешавало у отаџбини и те како се одражавало на живот, рад, и опште осећање и расположење Срба у дијаспори. Из тих разлога, започети радови су успорени, како би се помогло угроженој Цркви и народу у отаџбини.

И благодарећи Богу, дошла је пуноћа времена да се на најсвечанији начин обележи историјски тренутак освећења Храма Светог Саве и живописа овог храма. У суботу, 4. октобра 2014. године, многобројни верни народ са свештенством дочекао је свог Архипастира Његову Светост Патријарха српског Г. Иринеја. После одслужене доксологије, Епископ Епархије британско-скандинавске Г. Доситеј је топло заблагодарио Патријарху на његовој љубави и бризи, коју је исказао својим доласком у Шведску да би освештао најсевернији храм наше Цркве у Европи.

У недељу, 5. октобра 2014. године, величанствени храм је освештао Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј уз саслужење Високопреосвећене Господе Митрополита Клеопе из Васељенске Патријаршије, Епископа Макарија из Румунске Православне Цркве, Митрополита загребачко-љубљанског Порфирија, и Преосвећене Господе Епископа канадског Георгија, Епископа бачког Иринеја, Епископа јегарског Јеронима и домаћина, Епископа британско-скандинавског Доситеја, као и преко 40 свештеника и двојице ђакона.

Овом великом догађају за нашу Цркву у Скандинавији и Епархији британско-скандинавској присуствовао је многобројни верни народ, као и престолонаследник Александар Карађорђевић и принцеза Катарина, представници других цркава у Шведској, из Сиријско-јаковитске православне цркве архиепископ г. Јулије Абдулахал Гало Шаббо и епископ г. Диоскор Бењамин Атас, који су и одликовани Орденом Светог Саве за несебичну

братску љубав коју су показивали minulih година према нашој Цркви и народу, представници Римокатоличке цркве и Протестантске цркве Краљевине Шведске, као и амбасадор Републике Србије у Краљевини Шведској, Његова екселенција др Душан Црногорчевић, и амбасадори православних земаља у Шведској.

После освећења и Свете Архиепископске Литургије уприличен је свечани ручак у великој сали Сиријске цркве у Стокхолму. Овом приликом одликован је велики број ктитора и добротвора Храма Светог Саве у Стокхолму. Током своје званичне архипастирске посете, Његова Светост посетио је помнуте сиријске епископе. Патријарх је у поздравној беседи заблагодарио на великој љубави и подршци коју су у временима наших страдања показивали нашем угроженом народу и Цркви у свим угроженим подручјима, од Книна до Косова и Метохије. Свјатјејши Патријарх је исказао велику забринутост због страдања хришћана у Сирији и уопште на Блиском истоку, и подсетио на слична страдања нашег народа током читаве своје историје, а нарочито последњих година на Косову и Метохији због свог верског и националног идентитета.

Последњег дана посете, Његова екселенција Душан Црногорчевић, амбасадор Републике Србије у Краљевини Шведској, приредио је у част Његове Светости и делегације СПЦ свечани пријем и коктел у Амбасади Републике Србије у Шведској.

Прошјојереј Небојша Тополић

Извор: Информативна служба СПЦ

ПРАВОСЛАВЉЕ 1142

2

Активности Патријарха

3

Патријарх српски Иринеј
у посети Епархији
британско-скандинавској

6

Хиротонија
Епископа јегарског Г. Јеронима
О. Стојановић

9

Саопштење Међународне комисије
за англиканско-православни
теолошки дијалог

10

Наука ме
је учинила бољим верником
Олиа Стојановић

12

Разговор са
др Миланом М. Ђирковићем
Наука vs вера: измишљени сукоб
или трајно непријатељство?

16

Поводом стогодишњице смрти
Стевана Ст. Мокрањца
Свештеник др Василије Вранић

18

Белешке бурних односа
Данко Сирахихић

19

Хвала нашем покровитељу
мр Биљана Цинцар Косић

20

Сећање на град невино страдалих

21

Сисачко Дечје гробље

22

Јадовничка голгота
свештенослужитеља СПЦ
1941. године

24

Прогон хришћана
на Блиском истоку се наставља
др Александар Раковић

26

Хришћанска димензија проблема
људских права и слобода
Патријарх московски и све Русије Кирил

28

Оскар Ромеро
др Рашко Јовић

32

Српско родољубље у филму
„Марш на Дрину“ (1964)

34

Како нас је видео А. Рајс (18)
Да Срби не сазнају...
Анђоније Ђурић

38

Свет књиге

39

Наука, уметност, култура...

42

Кроз хришћански свет

44

Из живота Цркве

На насловној страни:

Његово Преосвештенство
Епископ јегарски Г. ЈеронимФото: <http://www.eparhija-backa.rs>

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Члан Св. Арх. Синода задужен за надзор над радом
Информативно-издавачке установе Св. Арх. Синода СПЦ
Митрополит црногорско-приморски др АмфилохијеГлавни и одговорни уредник
Презвитер др Александар ЂаковацОперативни уредник
Срећко ПетровићСекретар редакције
Снежана КрутиковићФотограф
Ђакон Драган С. ТанасијевићЛектор и коректор
Ђорђе ОстојићЧланови редакције
Презвитер др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица ЛазићИздаје сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар
и август двобој. Годишња претплата за нашу земљу је 1700
динара, полугодишња 850. Појединачни примерак 90 динара.
Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске
Патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.Уплате не слати поштанском упутницом!
Не слати девизне чекове!Годишња претплата за иностранство:
Обична поштом је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35GBP;
авионска: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.Информативна служба:
Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDE33)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKIRSBG)
Beneficiary: RS35145007080000135615
Informativno Izdavska Ustanova Srpske Pravoslavne Crkve,
Kralja Petra 5, Beograd
Charges: For the account of ordering customer

Телефони:

Редакција: +381 11 30-25-116

Маркетинг: +381 11 30-25-113

Претплата: +381 11 30-25-103, 30-25-113, 064 17-83-786

e-mail: pravoslavije@spc.rs – редакција
pretplata@spc.rs – претплатаРукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени
редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији.
Текстови и прилози објављени у „Православљу“ представљају
ставаове аутора.Сва права задржана. Свако прештампавање, копирање,
умножавање, објављивање и дистрибуирање целих или делова
ових новина или чланака објављених у њима забрањено је и
представља повреду ауторског права и кривично дело.

Дизајн: Соба.рс

Графичка припрема: Срећко Петровић

Штампа: „Политика“ А. Д.

Дистрибутер: „Polydor“ д.о.о.,
Ломина 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс: 032/717-322, 011/2461-138СРП – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)

ISSN 0555-0114 = Православље

COBISS.SR-ID 16399106

Православље се штампа уз помоћ Управе
за сарадњу с Црквама и верским заједницама
Владе Републике Србије

У Саборној цркви у Новом Саду

Фотографије: Епархија бачка (<http://www.eparhija-backa.rs>)

Хиротонија Епископа јегарског Г. Јеронима

Патријарх српски Иринеј началствовао је у недељу, 28. септембра 2014, у новосадској Саборној цркви Св.

Арх. Литургијом и свечаним чином хиротоније Архимандрита Јеронима (Мочевиха) у епископски чин – за Епископа јегарског, викара Епископа бачког. Саслуживали су Господа митрополити камерунски Григорије, (Александријска Патријаршија), сафитски Димитрије (Антиохијска Патријаршија), катарски Макарије (Јерусалимска Патријаршија), лариски Игнатије (Атинска Архиепископија), илионски Атинагора (Атинска Архиепископија), китрошки Георгије (Атинска Архиепископија), загребачко-љубљански Порфирије, Њ. П. епископи бачки Иринеј, британско-скандинавски Доситеј, осјечкопољски Лукијан, врањски Пахомије, шумадијски Јован, браничевски

Игнатије, далматински Фотије, горњокарловачки Герасим, крушевачки Давид, брегалнички Марко, стобијски Давид, ау-

новоизабрани Епископ јегарски. Саслуживали су и архимандрити Јован (Радосављевић) и Методије, игуман Царске лавре Хиландара, са више архимандрита из свих помесних Православних Цркава, заједно са девет ђакона.

Појао је хор Саборне цркве Св. Георгија, а од херувимске песме хор Светоархангелске обитељи из Ковиља заједно са полазницима Школе црквеног појања, под управом јерођакона Јеротеја.

Поред родбине и пријатеља Епископа Јеронима, многобројног свештенства, монаштва и верног народа Епархије бачке, богослужењу су присуствовали и изасланик апостолског нунција у Београду, надбискуп београдски Станислав Хочевар, директор Управе за сарадњу са Црквама и верским заједницама др Милета Радојевић, представници Републике Србије, медија и други.

стријско-швајцарски Андреј, тимочки Иларион, средњоевропски Сергије, моравички Антоније и Архимандрит Јероним,

Предајући жезал у руке новоустоличеног Епископа јегарског, Патријарх Иринеј је рекао: „Данас је наша Црква захвална Господу што је у лицу нашег новог, драгог Епископа, Господ изабрао слугу свога, апостола свога. Ми се надамо да ће нови Владика који је прикупио доста искуства у свету, у свету науке и богословља, да ће ту истину, своју веру и љубав према Цркви показати вернима којима га је Господ наменио. Ово је данас екуменски дан, браћо и сестре! Ми му желимо, и молимо се Господу, да успешно чини дело Божје, води народ Божји и све оне који су жељни речи Божје. Са тим жељама и молитвама свих нас, Владика Јеронима уводимо у дужност Епископа јегарског, у службу свету и апостолску. Драги Владико, прими жезал овај, да напасаш поверено ти стадо Христово. Послушнима нека буде за ослонац и укрепљење, а непослушне и непокорне упућуј карањем и кротким васпитавањем у Христу Исусу Господу нашем“, казао је, између осталог, у беседи Његова Светост.

Беседећи и поздрављајући Патријарха, браћу архијереје, бројне присутне свештенослужитеље, представнике Римокатоличке цркве и бројне званице, новоустоличени Епископ јегарски Јероним је рекао: „Страх и трепет ме обузима данас док стојим са поштовањем и славословљем пред свештеним и страшним жртвеником и оним што се чудесно нада мном збило у овој Светињи над светињама. Тешко је освестити и поверовати да је благодат Светога Духа довела кораке моје до овога свештенога тренутка и да је, Ваша Светости, преко Ваших часних и светих руку, и часних руку осталих овде сабраних архијереја, мене недостојног и од свих последњег узвела на степен епископа. Благодарим најпре Тросунчаном Божанству, Оцу и Сину и Светоме Духу што ме је саздао и увео

Животопис Његовог Преосвешћенства Епископа јегарског Г. Јеронима (Мочевећа)

Епископ јегарски Јероним (Мочевећ) је рођен у Сарајеву 26. септембра 1969, где је завршио основну школу и гимназију. Монашки постриг је примио на празник Сабора Св. Архангела Михаила, 8/21. новембра 1990, у Светоархангелском манастиру у Ковиљу. На празник Св. Саве, 14/27. јануара 1991, у чин јерођакон рукоположио га је Епископ бачки Иринеј. У чин архиђакон је рукопроизведен на манастирску славу Сабор Св. Архангела Гаврила 13/26. јула 1999. године. Дипломирао је на Православном богословском факултету СПЦ у Београду 2002. године. У Недељу Свих Светих, 9/22. јуна 2003, Епископ бачки га је рукоположио у чин презвитера у манастиру Ковиљ. На постдипломским студијама на Папском оријенталном институту (Pontifical Oriental Institute) у Риму, 2005, је стекао звање магистра. Бавио се специјалистичким студијама у области литургије. Митрополит митилински Јаков, на празник Св. апостола Филипа 2008, произвео га је у архимандрита у Цркви Св. Филотеје у Смирни (Турска). У манастиру Св. пророка Илије у Митилини, на острву Лезвосу у Грчкој, о празнику Св. пророка Илије, Митрополит иконијски Теодипт рукопроизвео га је у духовника. Бави се израдом докторске дисертације из области литургичког богословља. Говори грчки, италијански, француски, руски, немачки и енглески језик.

На редовном пролећном заседању Св. Арх. Сабора СПЦ 23. маја 2014, изабран је за Епископа јегарског, викара Епископа бачког.

у овај живот показавши пут ка спасењу и што ми је од најраније младости даровао радост уласка у клир и кроз свештено служење удостојио степена епископства. Благодарим Богу који ме је својим неисказаним и непојмивим промислом пре више од четврт века привео моме духовном оцу, архипастиру и учитељу, тада јеромонаху, сада Епископу бачком Иринеју. Све што јесам данас, што имам и поседујем дугујем Вама, јер је Духом Светим преко Вас, кроз Вас и од Вас!

Примивши ме код себе на духовно старање, увели сте ме у своју духовну породицу! Са сада-

шњим Митрополитом загребачким Г. Порфиријем, далматинским Г. Фотијем и аустријско-швајцарским Г. Андрејем, вашом духовном децом, а мојом браћом провео сам више година у заједничком подвигу. Сваком од њих благодарим понаособ за сву њихову братску љубав и пажњу коју су показивали мени најмлађем међу њима и последњем од свих.

Сви Ви сте мој тврди, град, стуб и тврђава истине, слава и похвала. Долгоденствујте, у здрављу и радости, правилно управљајући речју истине Божје многе године!

Сећам се данас с дужним поштовањем и љубављу свих мојих

досадашњих професора богословља у земљи и иностранству и поздрављам данас овде присутне, јер нам тако заповеда и апостол Павле да се сећамо наставника својих који нам казиваше реч Божју и да се угледамо на веру њихову (Јеврејима 13, 7). Посебно данас изражавам своју благодарност и оданост Преосвештеном Митрополиту илионском Г. Атинагори који је показао сву своју очинску и братску љубав према мени, и његовом архијерејском заменику протојереју-ставрофору Емануилу Сервосу са његовом породицом. Благодарим Митрополиту камерунском Григорију као и нашим заједничким пријатељима овде из Рима дошавшим Јелени и Франку Гвидоти.

Насрдачније благодарим брату и пријатељу из студентских дана Митрополиту катарском Г. Макарију за љубав, оданост и пријатељство према мени.

Особиту благодарност дугујем оцу Кирилу Сикису, сада пароху у мученичкој апокалиптичкој Смирни који је овде дошао са својом бројном духовном децом из Митилине, са свештеног и благословеног острва Лезвоста.

Благодарност и бескрајну захвалност Владика јегарски Јероним је исказао и митрополитима сафитском Димитрију, лариском Игнатију и китроском Георгију.

Преосвећени се топлим речима захвалио и својим родитељима

преко којих га је Бог привео из небића у биће, племенитој и доброј мајци Даници, „која ме је донела на овај свет пре тачно 45 година у граду Сарајеву, и које се срце данас радује овде са нама, јер је њено једино дете, њен једини син постао данас Епископ Цркве Христове. Бог да прости мога по телу оца Неђа, који већ шеснаест година није овде са нама, али сам сигуран да се налази у небеским обитељима где саборује сабор побожних и у којима су они који гледају славу Христову. Да имам његову молитву! Нека му је вечан спомен!“

Потом је Епископ јегарски Јероним говорио о многим великим задацима који су пред његовим епископским данима: „У руци епископа се сажима свака духовна власт. Сви треба да следе вољу епископа као што је све свештенство које је сагласно са епископом сагласно као струне са гитаром. А ко тајно од епископа нешто у Цркви ради тај служи ђаволу. Јер, ни Христос будући са Оцем сједињен, не учини ништа без Оца, тако не треба да чини ни народ Божји ништа без епископа, вели у посланици Магнежанима Св. Игантије (Магнежанима VII, 1). Тамо где се појави епископ, тамо нека буде и мноштво народа, као што тамо где је Христос, тамо је и саборна Црква.

Ваистину се много тражи и много очекује од једног епископа. А ја, ништи и од свих послед-

њи, знам да су снаге моје слабе и плећа моја нејака да понесем терет ове примљене благодати и одговорности, али знам и то да ће ме божанска благодат која болести исцељује и недостатке допуњује укрепити на овом путу епископског служења, управљања и поучавања и да ћу се по својим силама трудити да се приносим за све и сва и да служим свима.

И на концу молитвом пророка Давида завршавам ово моје слово:

‘Блажен је човек коме је Име Господње нада његова. Учинио си многа чудеса Твоја, Ти Господ Боже мој, и по замислима Твојим нема ко би се уподобио Теби; Жртву и принос ниси хтео, а тело си ми припремио; свеспаљенице и жртве за грехе ниси тражио. Тада рекох ево долазим, у почетку књиге написано је за мене, да учиним вољу Твоју, Боже мој. Благовестих правду у Цркви великој. Правду Твоју не сакрих у срцу моме, истину Твоју и спасење рекох; А Ти Господе не удаљи милосрђе Твоје од мене; милост Твоја и истина Твоја нека ме увек заштитију. Да се постиде и посраме који траже душу моју да ишчупају, да се врате натраг и да се посраме који ми хоће зала. Помоћник мој и избавитељ мој јеси Ти. Боже мој, немој каснити! Нека је благословено име Господње од сада и до века. Амин!’“

О. Стојановић

Извор: Епархија бачка

Саопштење Међународне комисије за англиканско–православни теолошки дијалог

Јерусалим, 23. септембар 2014.

У име триједног Бога, са благословом и уз вођство наших Цркава, Међународна комисија за англиканско–православни теолошки дијалог (ICAOTD) сусрела се у англиканској катедрали Светог Ђорђа у Јерусалиму, од 17. до 24. септембра 2014. Комисија је захвална на гостопримству што га је понудио епископ Сухеил Давани заједно са Епархијом јерусалимском.

Његово Блаженство Теофил III, православни Патријарх Јерусалима, и епископ Сухеил, пожелели су добродошлицу Комисији и потврдили своју молитвену подршку дијалогу.

Комисија је примила и размотрила како англиканске тако православне ресурсе у вези са питањима зачетка и окончања живота. Потом се дошло до договора да ће се о тим проблемима расправљати у следећој фази рада Комисије.

Комисија је подробно разматрала и дискутовала нацрт заједничке договорене изјаве о теолошким претпоставкама хришћанског разумевања људске личности створене сходно образу и подобију Бога. Током следећег сусрета Комисија ће промишљати практичка назначења и етичка питања који следеју из тих претпоставки, и који су од прворазредног значаја у данашњем свету.

Као и током претходних сусрета, свакодневна молитва и богослужења снажили су и утемељивали рад Комисије, како у англиканској катедрали Светог Ђорђа тако у Храму Светог Гроба.

Екуменски пријем којем је домаћин био епископ Сухеил отворио је прилику за сусрет са помесним хришћанским првацима. Комисија је посетила Храм Рођења у Витлејему сусревши чланове помесне хришћанске заједнице са којима се молила за мир и помирење у Светој земљи и целом свету.

Рад Комисије ће се наставити током следећег редовног сусрета у септембру 2015. године, а тог пута домаћин ће бити Православна Црква.

Митрополит диоклијски Цариградске Патријаршије

Калист Вер, православни сајредседавајући

*Архиепископ иерусалимски Роџер Херфи, англикански сајредседавајући
Јерусалим, уторак, 23. септембар 2014. г.*

Чланови Комисије присуствили у Јерусалиму:

Представници Православне Цркве:

*Митрополит диоклијски Калист Вер (Цариградска Патријаршија)
Митрополит зимбабвеански и анголански Серафим (Александријска Патријаршија)*

Учесници скупа са Патријархом јерусалимским Теофилом

Високочасни отац Александар Хеј (Антиохијска Патријаршија)

Високочасни архимандрит Аристовул Киријазис (Јерусалимска Патријаршија)

Високочасни отац Валентин Васечко (Московска Патријаршија)

Професор др Бојдан Лубардић (Српска Патријаршија)

Митрополит тирговишћански Нифон (Румунска Патријаршија)

Митрополит кийионски Хризостом (Кијарска Црква)

Часни отац др Христос Христакис (са-секретар)

Представници Англиканске цркве:

Архиепископ иерусалимски Роџер Херфи (Англиканска црква Аустралије)

Часни отац Марк Билмориа (Црква Цејлона)

Архиепископ армашки др Ричард Кларк (Англиканска црква Ирске)

Часни каноник Филип Хобсон OGS (Англиканска црква Канаде)

Епископ кијарски и заливски Мајкл Луис (Епископална црква у Јерусалиму и Средњем истоку)

Часна др Глорија Мајанџол (Епископална црква у Филипинима)

Часни др Данкан Рид (Англиканска црква Аустралије)

Часни каноник професор др Џон Ричес (Епископална црква Шкотске)

Епископ воришки Џон Ситројан (Енглеска црква)

Часни каноник др Алисон Барнет-Коуан (са-секретар)

Чланови који нису присуствовали скупу:

Протојереј Георгиј Звиададзе (Грузијска Патријаршија)

Професор др Милијајадис Константијину (Грчка Црква)

Епископ филомелионски Илија (Албанска Црква)

Високочасни отац Анджеј Минко (Пољска Црква)

Епископ Роуен Вилијамс (представник Архиепископског кенџербериског)

Часни отац др Тим Бредшоу (Енглеска црква)

Часни ђакон др Кристијана Хол (Енглеска црква)

Госпођица Најаша Куклач (Англиканска црква Канаде)

Часни отац Џозеф Вандера (Англиканска црква Кеније)

(са енглеског превео проф. др Бојдан Лубардић)

Михајло Пупин – 160 година од рођења,
125 од доктората и 90 од Пулицерове награде

Наука ме је учинила бољим верником

Оліа Стојановић

Фотографија М. Пупина из 1916. г.
(извор: Конгресна библиотека)

Низом манифестација у Београду, Идвору, Зрењанину, Панчеву, Љубљани, Бледу, Прагу, Њујорку, Чикагу... обележава се „Пупинова година“ – годишњица не само великана светске науке, него и најзначајнијег Србина у дијаспори који је до сада највише помогао свом народу.

У банатском Идвору најпре се може сазнати прича о томе шта је Пупин био ван науке. Вешт дипломата, књижевник, а пре свега православца, хуманиста и добротвор. Иначе, оно мало мештана што је овде преостало (данас их је 1.000, када се Пупин родио било их је три пута више), сматрају да се о делу једног од највећих светских научника код нас мање зна него у свету.

Рођен 1874. у Идвору, умро је 1935. у Њујорку. За аутобиографско дело, у којем говори о свом животном и научном путу *Са њашњака до научењака* [*From immigrant to inventor*], које је објавио 1923, добио је Пулицерову награду.

Ко се запути у његово мало родно место поред Тамиша, видеће научникову кућу из друге половине 19. века, споменик културе рестауриран 2004. године, у коме није сачувано покућство породице Пупин, али изложени предмети и комади намештаја ипак враћају посетиоце у дечачке дане младог Михајла. Видеће и Цркву Благовести Пресвете Богородице,

подигнуту 1803, у којој је Пупин крштен, а иконостас осликао чувени Стева Тодоровић. У жељи да сазнају више о родном месту овог великог научника, да посете кућу, школу, цркву у коју је ишао, број

Корице аутобиографије М. Пупина
на енглеском језику из 1924. г.

посетилаца Идвору из године у годину расте. Ове, јубиларне, кажу очекују их преко 10.000. На дан његовог рођења, овогодишњег 9. октобра, у Идвору је у Народном дому први пут приказан филм *Пупинов њовраћај* и представљена његова докторска дисертација. Награђено је и 40 најуспешнијих

полазника регионалног центра за таленте који носи име овог великог човека и научника.

У сусрет обележавању 160 година од рођења професора Универзитета Колумбија, без чијих дела се, према речима Била Гејтса, „не може замислити информатички систем Америке“, Образовно-истраживачко друштво „Михајло Пупин“ и компанија Телеком у сарадњи са САНУ, покренули су виртуелни музеј (www.mihajlopupin.rs), са жељом да људима широм света укажу на значај Пупинових достигнућа у области телефоније, телеграфије и радио-технике.

У својој аутобиографији, која је преведеној на шпански, немачки, јапански, шведски, Пупин је написао да ће „курс судбине једног народа бити увек вођен не само напорима изузетних људи, већ снагом традиције тог народа.“

Историја бележи многе дарове којима је Пупин задужио свој народ. Између осталог, још увек у сећању опстаје прича о његовим не малим дипломатским биткама за српски род. Једна таква је настала из чињенице да су Пупинови

Бог – стварна снага

Ректорат Универзитета у Београду обележио је 30. септембра 2014. 160 година од рођења Михајла Пупина свечаном академијом на којој је, у присуству високих државних званичника, представника Универзитета и личности из јавног живота, о делу чувеног српског научника беседио је и Патријарх српски Иринеј: „Ове године обележавамо 160 година од рођења научника који је одњихан у светосавском духу и захваљујући коме је кроз живот ходио *‘са два иара очију’*“, како га је још у детињству саветовала мајка му Олимпијада, за коју се слободно може рећи да је била друга Ана, односно Анастасија, мајка Светога Саве.“ Поглавар Српске Православне Цркве је констатовао да је Пупин својим радом и проналасцима задужио не само наш род већ и цело човечанство, а годишњица његовог рођења права је прилика да се присетимо његовог дела.

„Био је свестран. За њега је Бог био највећа реалност и стварна снага“, рекао је Патријарх Иринеј и додао да и када је постао светски познат научник, Пупин никада није пропуштао прилику да укаже на чињеницу да његова православна вера није била у сукобу с науком, већ га је наука учинила бољим верником.

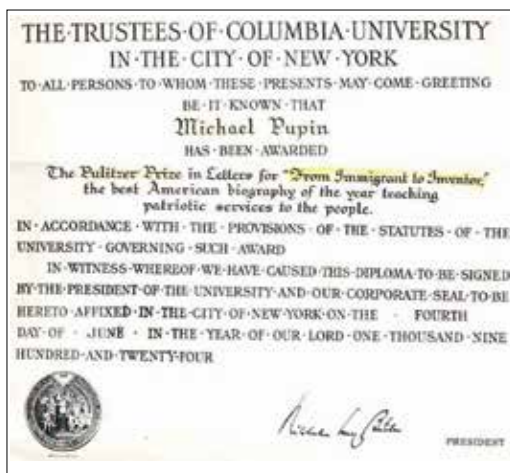
Ректор Универзитета у Београду Владимир Бумбаширевић истакао је да без Пупинових проналазака свет не би изгледао исто.

„Он је доживео амерички сан, и није морао, али је желео да помогне својој отаџбини задужбинама и донацијама. Био је изузетно везан за Србију“, казао је Бумбаширевић, и додао да је Пупин више од 40 година био предавач на Универзитету Колумбија, а неки од његових студената су постали добитници Нобелове награде.

Бог је љубав

О значају светосавља у животу Михаила Пупина пише и често говори и протојереј-ставрофор Саво Б. Јовић, главни секретар Св. Арх. Синода СПЦ. „У животу је постигао много и за све је био захвалан Богу, Св. Сави и мајци Олимпијади која га је њима привела. ‘Наука је само ојачала моју веру’, говорио је Пупин. Сем научног рада и многих проналазака којима је задужио човечанство, и који су му донели име најславнијег научника – физичара са двадесет почасних доктората и пет златних медаља, он је учинио много за Српску Православну Цркву, нарочито у Америци где су Срби, захваљујући њему, духовно прогледали. Био је почасни конзул Србије и Црне Горе и тај његов рад је био толико значајан и плодотворан да га је тешко и сагледати“, рекао је прота Саво на недавно одржаном предавању у Епархији зворничко-тузланској.

Извор: Информативна служба СПЦ

Потврда Универзитета Колумбија да је М. Пупин
носилац Пулицерове награде

Захваљујући Михајлу, који је у разговору са америчким председником Рузвелтом рекао да би то била велика грешка („Немојте, већ смо једном

Пајкановић овогодишњи је добитник Пупинове награде Матице српске, која се додељује у Новом Саду, за мастер рад „Контрола инвалидских колика покретима главе“ – део већег академског пројекта, насталог под покровитељством Министарства науке и технологије Републике Српске. Награда се додељује једном у три године, а право учествовања имају студенти свих универзитета са српског говорног подручја чији радови представљају допринос техничким и природно-математичким дисциплинама, којима се Пупин бавио. ■■

бежали од њих, немојте да то поново чинимо...“), Вевчани су остали у саставу Македоније.

Пупин и Матица српска

Студент Електротехничког факултета из Бањалуке Александар

преци из средње Албаније најпре пребегли у југозападну Македонију, у село Вевчане, а тек потом се трајно сместили у банатски Идвор. Након рата, када су се кројиле нове границе Југославије, требало је да Вевчани уђу у састав Албаније, јер су у потпуности били окружени местима настањеним Албанцима.

Разговор са др Миланом М. Ћирковићем – српским астрофизичарем, космологом, филозофом и футурологом

Наука vs вера: измишљени сукоб или трајно непријатељство?

Саговорник *Православља*, српски астрофизичар, астробиолог, космолог и филозоф Милан М. Ћирковић (рођен 1971. г. у Београду) дипломирао је 1994. г. на Физичком факултету Универзитета у Београду на смеру Теоријске физике. Докторат из физике одбранио је на Државном универзитету Њујорка у Стони Бруку у САД 2000. године, где је претходно магистрирао из астро и гео наука 1995. године.

Ћирковић је научни саветник Астрономске опсерваторије у Београду, ванредни професор на Природно-математичком факултету Универзитета у Новом Саду и научни сарадник Института за проучавање будућности човечанства [Future of Humanity Institute] Универзитета у Оксфорду.

Његова главна истраживачка интересовања обухватају следеће области: астробиологију (потрага за ванземаљским животом и СЕТИ, антропички принцип), космологију (тамна материја, будућа еволуција свемира), филозофију (стрела времена, каузалност, епистемологија, интердисциплинарни дијалог), футуролошке студије (посебно оне које се тичу ризика од катастрофе и трансхуманизма), научну фантастику и историју природних наука.

Ћирковић је до сада објавио 5 књига и око 200 научних, стручних и прегледних радова у истраживачким часописима и у зборницима радова са међународних конференција.

Са овим српским научником разговарали смо на неке од тема ко-

је је истраживао – о климатским променама, футуролошким студијама, односу вере и науке...

Однос теологије и науке

**Да ли савремена научна достигнућа представљају опасност за Цркву и богословље?
Да ли савремене научне теорије могу угрозити веру Цркве или је могу додатно утврдити?**

– О овоме постоје најразличитија схватања. Овде само могу укратко да изложим лично мишљење да у оној мери у којој се сами предмети бављења ових сфера људске делатности коректно сагледају, међу њима нема преклапања, што значи да нема ни угрожавања са једне, ни потврђивања

са друге стране. Истовремено, баш таква позиција (позната и као хипотеза о не-преклапајућим областима) омогућује и сарадњу на конкретним, прагматичним питањима, као што су еколошки проблеми, проблеми везани за тероризам и криминал и слично. Нажалост, има сувише екстремних ставова и на једној и на другој страни, при чему последњих деценија у многим деловима света имамо религијску радикализацију, јачање клерикализма, креационизма и сличних екстремних појава које су обично праћене антинаучном реториком, којима би саме верске институције требало да се много снажније супротставе и оgrade од таквих видова екстремизма.

Од пре тридесетак година постоји међународно Удружење свештеника–научника [Society of Ordained Scientists]. Да ли су кроз историју хришћански свештенослужитељи дали какав значајан допринос науци, и постоје ли неки које бисте Ви издвојили?

– Свакако, што је последица историјске чињенице не само да је већим делом историје човечанства доминирала религијска мисао, већ и онога што се ређе помиње, а то је да су, све до последњих пар векова, на највећем делу планете једине институције које су имале какву-такву вертикалну мобилност и способност напредовања за способне појединце биле религијске институције. Бројна свештена лица дала су огроман допринос науци, довољно је поменути само једном Жоржа Леметра, творца теорије Великог праска, затим руског физичара, математичара, филозофа и мученика Павла Флоренског или оца Пјера Тејара де Шардена, језуитског мисионара и палеонтолога, који је у Кини открио фосилне остатке *Homo sinanthropusa*, нашег хоминидног претка, позна-

тог и као „пекиншки човек“. Мој омиљени пример и један од највећих личних узора свакако је Руђер Бошковић, дубровачки језуита, астроном, филозоф, инжењер и дипломата, вероватно најуниверзалнија личност читавог 18. века, човек несхватљиво широких интересовања и још веће енергије, који се подједнако успешно бавио дипломатијом у служби језуитског реда, прорачунавањем насипа за одбрану од поплава (ето знања које, нажалост, у Србији ни у 21. веку није схваћено довољно озбиљно, а Бошковић се тиме бавио 1760-тих и 1770-тих година на строго математичким и рационалним основама) и одређивањем орбита комета и сателита у Сунчевом систему. Његове заслуге остале су незаслужено у сенци потпуно бесмисленог – а рекао бих отворено и идиотског – спора наших балканских народа око његовог етничког порекла, мотивисаног уобичајеним дневнополитичким „шибицарењем“, а његово велико дело је остало највећим делом непознато јавности и у Србији и у Хрватској

Какав однос религије и науке можемо очекивати у будућности?

– То је врло комплексно питање које зависи од сувише много различитих процеса и трендова. Могу само да изразим лично уверење да је с обзиром на огромне изазове који пред човечанством стоје, једна врста озбиљног интеркултурног дијалога и сарадње на решавању врло конкретних и ургентних проблема најбољи развој догађаја. Да ли ће до њега доћи друго је питање, на које нажалост немам одговор...

Да ли би теологија требало да се базира на научна достигнућа или не, и из ког разлога?

– У оној мери у којој садржи филозофске компоненте, она макар у индиректном смислу, кроз фи-

лозофију, не може избећи контакт са научним резултатима и идејама. Лично сматрам да не би ни требало да га избегава, већ да напротив послужи као једна врста интеркултурног моста за стварање услова за прагматичну сарадњу на решавању проблема које сам поменуо.

Да ли теологија уопште треба да буде у дијалогу са науком? Какве су потенцијалне штете, а какве користи од таквог дијалога?

– Док се дијалог не карактерише екстремизмом, мислим да штете нема. Сва штета, на било којој страни и у било којем табору, потиче од екстремних ставова и идеја.

Да ли је могуће бити хришћанин, односно верник уопште, а истовремено као исправне прихватати закључке савремене науке, нпр. теорију еволуције или теорију Великог праска?

– С обзиром на то да су и једну и другу теорију великим делом створили и утемељили хришћани (у случају Леметра и Великог праска чак и свештена лица!), очигледно је да је то историјски могуће и да је често и данас случај. Сад, да ли је у питању психолошки феномен како то многи тумаче, или је потврда да су у питању не-преклапајуће области, отворено је питање.

Како је Ваше мишљење о НОМА принципу, односно о редуccionистичким или компромисним приступима питању односа вере и науке – да ли је ту у питању узмицање религије пред науком?

– Сматрам да је НОМА одлична основа за изградњу озбиљних и одговорних односа религијских и научних институција. Сматрам да то важи чак и уколико бисмо закључили да НОМА није филозофски задовољавајућ приступ – опет наглашавам, постоје сна-

жни и врло практични мотиви за дијалог и сарадњу науке и религије. Не бих рекао да је у питању узмицање религије, већ можда узмицање религијског екстремизма који је карактерисао многе раније епохе, у историји Европе читав период до појаве просветитељства. Тај екстремизам и јесте главна препрека дијалогу и сарадњи који су нам потребни.

Будућност пред нама

Према Вашем мишљењу, постоји ли нада за човечанство, и на чему се заснива?

– Сматрам да је позната реченица једног од највећих хуманиста 20. века, Херберта Џорџа Велса, да је „историја човечанства све више трка између образовања и катастрофе“ погодила право у центар, како би се то спортски рекло. Дакле, нада понајвише лежи у домени образовања.

Како оцењујете стање науке у нашој земљи?

– Нажалост, то стање је тешко оценити другачије него као трагично. Недостатак и материјалних и људских ресурса, добрим делом као последица потпуно катастрофалне научне политике вођене јако дуго времена, а интензивиране током трагичних 1990-тих и свеопште кризе друштва и вредности, довела је до ситуације у којој се научна активност добрим делом одвија у изолованим енклавама и заснива на ентузијазму и енергији малог броја појединаца, док је она за државне и друштвене институције пословична „последња рупа на свирали“. Као последицу тога имамо и потпуно некавалитетно научно образовање, по многим параметрима буквално примереније 19. него 21. веку и експлозију научне неписмености, што се може видети и по популарности разних псеудона-

учних и антинаучних сујеверја попут астрологије, надрилекарства, у новије време и негирања климатских промена и сличних патолошких појава. По издвајањима за науку смо на зачељу европских земаља, а такође се упорно и систематски игноришу реформе које је неопходно учинити у пореском систему да би се омогућила већа улагања приватног сектора у истраживања и развој. Све ово, нажалост, има за последицу објективну чињеницу да ћемо, док такво стање ствари траје, сваке године и сваког дана све више заостајати.

Да ли су климатске промене (рачунајући у њих и зрачења која допиру из космоса) опасност за човека и постојање живота, или пак само опасност за наш начин живота?

– Климатске промене свакако представљају велику опасност не само по људе, већ и много већим интензитетом по бројне друге биљне и животињске врсте. Већ данас су бројне врсте које зависе од леда на високим географским ширинама угрожене, мада је до пре само коју деценију њихова бројност била огромна. Сасвим независно од нашег става према узроцима глобалних климатских промена, оне јесу нешто што је највећим делом етички неприхватљиво и представља ризик већи од свих других природних катастрофа и ризика. Што се људске популације тиче, она ће пре свега бити угрожена последицама климатских промена по пољопривреду и последичним растом цена хране. У таквим условима, постоји врло реална опасност да у сиромашнијим деловима планете дође до таласа велике глади, а као последица тога и пандемија болести које су увек кроз историју пратиле периоде глади, због умањења људског природног имунитета.

Фото: <http://mcirkovic.aob.rs>

Какво је Ваше мишљење о вештачкој интелигенцији и о њеним могућностима, али и о ризицима који могу настати – или пак већ постоје – услед коришћења исте? Угрожава ли вештачка интелигенција цивилизацију?

– Вештачка интелигенција би свакако било једно од највећих открића и постигнућа у историји човечанства, незаборавним речима Тјуринговог ученика, професора Гуда, „последње откриће које човек треба да уради“, подразумевајући да би након тога сама наука могла да буде аутоматизована на начин на који су то данас, на пример, словослагачки послови у штампарији. Међутим, то би свакако довело до великих ризика, из врло једноставног разлога: истинска вештачка интелигенција била би једноставно сувише сложен систем чије понашање није могуће предвидети. Непредвидљива, а потенцијално веома моћна технологија једноставно није нешто у шта се треба олако упустити. На крају крајева, ни разуман хемичар неће помешати две супстанце у епрувети ако је исход реакције *пошћуно непредвидљив* – оне би могле експлодирати или ослободити отровне гасове. Предвидљивост је кључна одлика

Милан М. Ђирковић је аутор уџбеника *Увод у вангалактичку астрономију* (Универзитет у Новом Саду је објавио овај уџбеник 2008. г.), аутор књиге *Артефакти за свемирско путовање: огледи о науци и фантастици* (Смедерево 2009), као и аутор књиге *Астро-биолошки пејзаж* [*The Astrobiological Landscape*] коју је објавио Универзитет у Кембриџу 2012. године.

Са Ником Бостромом, Ђирковић је коуредник врло цитираног зборника научних радова *Ризици глобалних катастрофа* [*Global Catastrophic Risks*] објављеног 2011. године у издању Универзитета у Оксфорду (српско издање: Хеликс, Смедерево 2011).

М. Ђирковић се активно бави популаризацијом астрономије и науке уопште. Написао је велики број научнопопуларних чланака и десетак књижевнотеоријских огледа, одржао бројна предавања и учествовао у више радијских и телевизијских емисија.

Превео је више научнопопуларних књига на српски језик, између осталог и дело Сер Роџера Пенроуза *Царев нови ум* (Информатика, Београд 2001).

успешних научних теорија, а ми нажалост још увек не поседујемо адекватну теорију интелигенције да бисмо били у стању да предвидимо особине вештачке интелигенције. Ово свакако не значи да од покушаја остварења треба одустати, већ пре свега да рад у овој области треба да буде веома опрезан и праћен сталним преиспитивањем, како сазнајних, тако и етичких стандарда.

Савремени изазови

Савременој цивилизацији, према неким оценама, прети демографска катастрофа: креће ли се ли цивилизација ка самоуништењу, и постоји ли механизам да се такав процес заустави?

– Као што је Нилс Бор често ушли говорио, предвиђање је веома тешко – а нарочито кад се ради о будућности. Бројни ризици свакако стоје пред човечанством данас, од којих неки имају ултимативан узрок у огромној људској популацији, која је свакако ван еколошке равнотеже са својом природном средином и примарном биолошком продуктивношћу наше планете. Срећом, стопа раста популације (још увек не и сам раст!) је почела да опада

последњих пар деценија, тако да се нека од екстремних апокалиптичких предвиђања из 1960-тих и 70-тих година нису остварила, на добробит свих. Са друге стране, када се споји са опасностима које прете од климатских промена, пренасељеност постаје поново велики проблем. Лично сам умерени оптимиста када се ради о будућности цивилизације – на крају крајева велика популација је добрим делом последица побољшане медицинске заштите све већег дела човечанства, а већ сама чињеница да су неке болести које су у прошлим временима погађале милионе, па и десетине милиона људи, попут великих богиња, дечије парализе или дифтерије данас практично заборављене не може да не подстакне извесан оптимизам.

Откривен је већи број потенцијално насељивих планета (нпр. Кеплер 186ф). Које је Ваше мишљење о оптимистичким идејама да човечанство спас може потражити на некој новој Нојевој барци – да се живот настави на неком другом месту, на другој планети?

– Ово је већ знатно дугорочније питање, којем, међутим, свакако треба посветити више пажње већ данас, пошто одлуке које се данас доносе могу имати неса-

гледиве последице и по даљу будућност човечанства. Уколико као врста изађемо на крај са изазовима блиске будућности, као што су климатске промене и исцрпљивање фосилних горива, тада ће се поставити питање ресурса потребних за дугорочни опстанак. Такви ресурси се могу пронаћи једино у нашем свемирском окружењу, најпре у Сунчевом систему, а на дужи стазе и на планетама попут новооткривених планета налик Земљи. Такви ресурси свакако постоје, читав низ успешних планетолошких мисија које су за циљ имале на пример мала тела (астероиде и комете) у Земљином непосредном космичком окружењу јасно показују да се и рудна богатства и тзв. испарљиве супстанце попут воде, амонијака и других које се могу употребити у производњи хране налазе на тим малим телма у огромним количинама. Препреке за њихово коришћење већ данас су мање научне и технолошке, а више економске и политичке природе. Уколико сматрамо да је дугорочни опстанак човечанства нешто што представља вредност у моралном смислу, ове препреке је потребно превазићи.

Разговарала М. Пејровић

Чикаго, октобра 2014. године

Поводом стогодишњице смрти Стевана Ст. Мокрањца

Свештеник др Василије Вранић

Од 3. до 5. октобра ове године у Саборном храму Св. Васкрсења Христовог у Чикагу обележена је стогодишњица смрти једног од највећих српских композитора духовне и световне музике. Тродневни догађај под називом „Осу се небо звездама“ у част Стевана Ст. Мокрањца, а поводом стогодишњице његове смрти, плод је сарадње Српског певачког друштва „Бранко Радичевић“ из Чикага – хора који постоји више од једног века и Српског певачког савеза – удружења српских хорова на америчком континенту. Током три дана одржани су хорска радионица, симпозијум и концерт хорске музике.

Својим присуством догађај је увеличао Његово Преосвештенство Г. Иринеј, Епископ Митрополије аустралијско-новозеландске, који је своју љубав према

црквеном поретку и благољепију показао током три дана скупа. Преосвећени Владика Иринеј је велику љубав и захвалност коју Срби у Америци осећају према њему узвратио жртвом и пастирском бригом, будући да је предузео двадесетчетворочасовни пут у Чикаго ради учешћа на скупу.

Главни предавач скупа била је проф. др Даница Петровић, реномирани музиколог из Београда, дугогодишњи научни саветник и директор Музиколошког института Српске академије наука и уметности и професор на Музичкој академији у Новом Саду. Плодове свог вишегодишњег рада на истраживању православне црквене музике, а посебно музике код Срба, проф. Петровић је поделила са присутном публиком током серије предавања одржаних на хорској радионици, симпозију-

му у част Мокрањца и у својим коментарима у оквиру свечаног концерта који је био круна овог културног и духовног сабрања.

Скуп је отпочео у петак 3. октобра предавањем проф. Петровић о историји српске музике до 19. века, за полазнике дводневне хорске радионице. Наредног дана радионица је настављена предавањима др Петра Јермихова, диригента из Чикага, о начину изражајног извођења и дириговања православне црквене музике. Потом је попадија Јелена Вранић, диригент Српског певачког друштва „Бранко Радичевић“, одржала предавање на тему литургијски исправне интерпретације *Литургије* Стевана Ст. Мокрањца. Током поподневне сесије, др Никола Ресановић, композитор и зналац српског појања, говорио је о свом искуству у препевавању

Осмогласника и српске црквене музике на енглески језик за потребе богослужења и мисије наше Цркве на америчком континенту.

С благословом Његовог Преосвештенства Владике Иринеја, на вечерњем богослужењу певали су искључиво инструктори и полазници хорске радионице, показавши истовремено велико умеће и разумевање богослужења.

У суботу, 4. октобра увече, одржан је симпозијум у част Стевана Ст. Мокрањца. Проф. др Даница Петровић је говорила о Корнелију Станковићу и Стевану Ст. Мокрањцу као стубовима српске музике у деветнаестом веку. Потом је др Василије Вранић, доцент на Факултету Светог Саве у Либертивилу и свештеник у Чикагу, говорио о образовном потенцијалу православне химнографије и духовне музике. Гђа Јелица Нешков, доскорашњи диригент Српског певачког друштва „Бранко Радичевић“ и извршни секретар Српског певачког савеза, говорила је о архивском благу Савеза и жртви која је поднета за стварање тог нотног фонду. Присутнима се на крају обратио Владика Иринеј, надахнутим излагањем о православној музици као преображеној реалности.

Последњи дан ове радне свечаности отпочео је Светом Архијерејском Литургијом којом је началствовао Владика Иринеј уз саслужење свештенства из Чикага и околине. На Литургији је Владика Иринеј у чин ђакона рукоположио г. Јована Аничича. Мноштво народа окупљеног тога дана око харизматичног Епископа аустралијско-новозеландског одушевљено је узело учешћа у богослужењу. Хорски певачи Саборног храма, са гостима учесницима скупа и хорске радионице, увеличали су узвишено богослужење тога дана.

Завршни догађај овог окупљања био је концерт хорске музике Стевана Ст. Мокрањца у извођењу Српског певачког друштва „Бранко Радичевић“. Хор је под управом свог сталног диригента, попадије Јелене Вранић, извео изабрана дела духовне (*Њесџи свјаш*, Трећа статија, Херувимска песма, део Канона евхаристије, Акатист Богородици) и световне (Четири обредне кајде, Седма, Осма и Друга руковет) музике великог композитора. Поред Његовог Преосвештенства Господина Иринеја, концерту су присуствовали г. Дејан Радуловић, генерални

конзул Републике Србије у Чикагу, са супругом, свештенство из Чикага и околине и велики број љубитеља хорске музике и дела Стевана Мокрањца. По завршетку концерта приређен је пријем за све учеснике.

Организовање овог изузетног културног догађаја предузели су хор при Саборном храму – СПД „Бранко Радичевић“ и Српски певачки савез у Америци и Канади, а за конкретне обављене многобројне послове захвални смо члановима организационог одбора: Јелени Стојаковић, председници Српског певачког савеза и СПД „Бранко Радичевић“, попадији Јелени Вранић, диригенту СПД „Бранко Радичевић“, Ани Будишин, Јелици Нешков, Весни Нешков, Марији Игленци, Ради Сретеновић, Дејвиду Секичком, Николи Матићу и Дениз Трајловић.

У недељу, 12. октобра, у Саборном храму Светог Васкрсења Христовог у Чикагу служена је Света Архијерејска Литургија и парастос Стевану Ст. Мокрањцу, а хор Саборног храма је одговарао на Литургији певајући искључиво дела великог композитора. После Литургије је приређен свечани банкет у сали храма. ■■

Изложба о аустријско–српским односима од 1836. до 1914. године

Белешке бурних односа

У Конаку кнегиње Љубице, у Београду од 8. септембра до 5. октобра 2014. године представљена је јавности изложба „Белешке бурних односа – аустријско–српски односи од 1836. до 1914“. Изложба је плод сарадње Амбасаде Републике Аустрије у Београду, Института за савремену историју и Музеја града Београда. Поставку су приредили мр Владимир Томић, виши кустос Музеја града Београда, др Данило Шаренац, научни сарадник у Институту за савремену историју, и доц. др Ханес Лајдингер са Универзитета у Бечу.

Самим насловом назначена је, а и поставком успешно показана, многострукост и динамичност односа две земље. Уочљива је намера аутора да се представи шира слика а не само болни догађаји из 1914. године, када су они дошли до најниже тачке у својој историји. Показана је дуга линија развоја односа који заправо и не почињу са назначеном 1836. годином, када су успостављени званични дипломатски односи, већ у првим деценијама XVI века од времена турских продора у средњу Европу и сеоба Срба на север, те стварањем Војне крајине, итд.

Кроз поставку се могло пратити да ти односи током времена нису били нимало једноставни и да су имали бројне осцилације, те да су се у различитим раздобљима кретали између великих очекивања, блискости, уздржаности, па до неповерења и на крају отвореног сукоба. Управо тај развој до супротности политичких интереса две државе и постојећи различити стратешки планови довели су до криза које су почетком XX века достигле врхунац.

Упркос тим политичким разликама путем представљених материјала могло се видети да је свакодневни живот обичних људи са обе стране био много

сложенији. Стварност тог живота подразумевала је разноврсне везе од економских, преко културних и просветних, па све до оних можда и најважнијих, личних. Уочљиво је да су све оне неретко биле и значајан противтег политици.

Публика је тако могла да се упозна и са мање познатим чињеницама, да је примера ради, Анастас Јовановић 1854. године урадио прве стереоскопске снимке (фотографије) Беча или да је прва српска књига, *Схема-шографија* Христифора Жефаровића, штампана у Бечу још 1741. године, а да је до 1900. у престоници Подунавске монархије израђено 1.150 књига. Такође се могло сазнати да су од XVI века многи аустријски путописци, сликари и научници оставили трага о Србији сликајући и описујући земљу и становништво, што се нарочито могло видети у једној од ранијих

изложби из богате збирке Музеја, аутора Владимира Томића, а посвећеној различитим ликовним и картографским приказима Београда.

Битан део изложбе био је посвећен Србима из Аустрије као својеврсној спони између две државе, познатим као „Немачкари“, а који су били главни носиоци модернизације државе и друштва у младој самосталној Кнежевини.

Сложеност развоја односа могуће је боље сагледати увидом у пропратни исцрпан каталог који садржи по прилог сваког од потписника изложбе и зналачки одабран списак литературе.

Упркос малим дизајнерским недостацима, може се закључити да су аутори овом значајном и занимљивом изложбом успели да приближе јавности многе аспекте односа две државе и њихових народа.

Данко Стирахинић

У Руском дому у Београду

Хвала нашем покровитељу

Уфоајеу Руског дома у Београду 10. октобра ове године, поводом 80 година од убиства у Марсеју, откривена је бронзана биста краља Александра I Карађорђевића.

Чину откривања присуствовали су Владика топлички Арсеније, принц Александар II Карађорђевић са супругом, амбасадор Русије Александар Чепурин и амбасадор Белорусије Владимир Чушев.

У организацији Руског центра за науку и културу „Руски дом“ у Београду, Друштва за очување спомена на Русе у Србији, Удружења руских кадета ван Русије са наследницима при Руском дому и Козачког центра „Светосавски“ приређена је, исте вечери, свечаност под називом „Хвала нашем покровитељу“. Учесници програма речима и стиховима још једном су подвукли улогу српског краља у животу руске дијаспоре након Октобарске револуције.

У својству представника Руског дома проф. Андреј Тарасјев је поздравио присутне и уз захвалност краљу истакао важност отварања руских школа у Србији. Као ђак такве школе заувек је запамтио осећај да је она била „парче отаџбине“, како су је сами звали – „угалок Русији“. Професор Тарасјев је с љубављу напоменуо и то да их њихови духовници, родитељи и учитељи нису учили да мрзе Совјетски Савез – него да воле своју дедовину, њима удаљену и непознату домовину.

Протојереј-ставрофор Виталиј Тарасјев, који је те вечери одслужио помен крај бисте краља, најпре је изрекао захвалност руске дијаспоре краљу Александру као добротинитељу и свим Србима на указаном гостопримству и азилу. Подвукао је краљеву љубав која је покренула све важне аспекте за живот Руса у новој домовини. „Да није било краља Александра, не би било Руске цркве у Београду, Иверске капеле на Новом гробљу, ни идеје о градњи Споменика – коsturнице руским војницима Првог светског рата и пројекта и изградње Руског дома у Београду. Многи емигранти сигурно не би преживели да није било

таквог пријема“, нагласио је о. Виталиј уз исказану захвалност Српској Цркви и патријарсима Димитрију и Варнави.

Један од потомака емиграната Алексеј Арсењев је подсетио на чињеницу да је краљ Александар I заједно са оцем био у изгнанству у Русији, те да је поред кумовских веза са руским двором похађао школе и учио војне вештине у Пажевском корпусу императора Николаја II, који се лично старао о његовом васпитавању. После завршеног грађанског рата у Русији млада Краљевина СХС примила је, како је рекао, више десетина хиљада избеглица – војних и цивилних лица, удовица, сирочади и инвалида. У Влади је чак било формирано министарство које се бавило прихватањем и збрињавањем пристиглих Руса. Тог октобра, поновио је, Руси су плакали искрено као Срби, можда и више. Према његовим речима и руски емигранти који су из Србије продужили у Америку наставили су сваке године да се сећају краља Александра.

Присутнима се обратио и проф. др Георгиј Бек-Узаров, кадет, подсетивши да је у Србији законом била призната свака диплома пристиглих Руса, а кадетима су били признати чинови. У касарни у Белој Цркви, уступљеној руским кадетима, у Краљевском корпусу одшколовано је нових 2006 кадета. Војници су стигли под оружјем које им није било одузето. Вршене су параде под оружјем (таква добра воља и поштовање према руском војнику и солдату није исказана нигде другде у свету).

У извођењу Хора „Словенске песме Луђинушка“ изведен је музички програм под називом „Хвала нашем покровитељу“. Чуле су се песме које су певане у руским школама у Србији – у оно доба, а и данас, веома популарна песма „Тамо далеко“ – настала на Крфу, према тексту кнеза Пржеваљског певала се у Руском дому јер је свако изгнанство по тузи исто. Стихове на руском су говорили Дејана Николић и Војислав Видаковић.

мр Биљана Цинцар Косић

Комеморација жртвама логора у Јајинцима

Сећање на град невино страдалих

Са ломаче наложене мртвима дизао се дим ка небу
који се видео чак из Београда

Стрелиште у Јајинцима је пре Другог светског рата служило као стрелишни простор Војске Краљевине Југославије наомак Београда, да би га немачке власти претвориле у простор за егзекуције оних које су они осудили на смрт. Од јула 1941. када је погубљена прва група осуђених Јевреја, па све до почетка уклањања немачких трагова злочина у окупираном Београду, стрелиште у Јајинцима је било место најстрашнијих и најмасовнијих злочина почињених у читавој окупираној Србији где је побијено преко 80.000 осуђеника свих националности, највише српске, јеврејске и ромске. Све егзекуције је вршио немачки 64. полицијски батаљон и то углавном у раним јутарњим часовима, ретко преко дана. Раке, дубоке, поређане од почетка па до краја брежуљка, копане су за 100 и 200, па и за 300 и више лешева. Ово стрелиште је важило за једно где је бекство било апсолутно искључено, али и поред тога из Јајинаца је успело да побегне за време читаве окупације 10 лица. У време рада на спаљивању лешева успело је да побегне још троје, који су се касније јавили као сведоци о броју стрељаних у Јајинцима, јер су морали да пребројавају сваку спаљену жртву. Са ломаче наложене мртвима дизао се дим ка небу који се видео чак из Београда.

Овогодишњој комеморативној свечаности одржаној 5. октобра, која је по свом значају представљала највеће окупљање такве врсте у Србији, присуствовао је и Његово Преосвештенство Епископ топлички Арсеније, викарни Епископ Патријарха Српског. Уз највише државне почасте на споменик жртвама фашизма венце су положили председник Србије

Томислав Николић, највиши државни званичници, делегације СУБНОР-а, јеврејске и ромске заједнице и представници дипломатског кора. Скупу су присуствовали и начелник Генералштаба Војске Србије Љубиша Диковић, бројни верски званичници, војно-дипломатски представници више од четрдесет држава и други.

„Мртви нас уче, будућима смо посвећени“, поручио је председник Србије. „Сећање на град невино страдалих овде у Јајинцима чуваћемо заувек. Њихово страдање је део нашег колективног памћења, историјски ожиљак на души и државе и друштва који нас обавезује да у име свих невино мучених и убијених Срба, Јевреја и Рома останемо онај део свести и савести човечанства који чини све да се овакви злочини ма где у свету не понове“, подвукао је он.

Тога дана, око споменика невино пострадалим од фашистичке руке на стрелишту у Јајинцима окупали су се и представници Удружења логораша, велики број ратних ветерана, некадашњи заточеници логора у окупираној Европи, потомци страдалих, представници бројних установа културе, науке, образовања и уметности, ученици београдске основне школе из Јајинаца као и велики број грађана Београда и читавог низа градова и места у Србији.

Удружење сценских уметника, стручњака и сарадника у култури Србије реализовало је уметнички програм под називом „Њих су одвели у Јајинце“.

О. Стојановић

Извор: <http://www.rtv.rs>

Молитвено сећање на дечје жртве усташког логора у Сиску

Сисачко Дечје гробље

„Ми, преживели логораши смо на измаку снаге а наша сведочанства не смеју пасти у заборав и зато молим садашњу и будуће генерације да се боре да се зло које је донео рат више никада не понови, како код нас, тако и у целом свету“, рекла је Добрила Кукољ, председница Градског удружења логораша и њихових потомака из Бањалуке

Баш данас треба поновити оно што је Св. Владика Николај одмах после рата Србима говорио – како да се односе према својим жртвама које су у стотинама хиљада пале у Другом светском рату. Прво – Срби да се не свете јер ко се освети тај се не посвети. Друго – Срби да се поносе својим жртвама, да их прослављају и препознају у њима нове мученике. И треће – да целом свету објављују да се страдање никада никоме не понови. Нису те поуке од јуче до данас него су за векове векова“, рекао је Епископ славонски Јован, 4. октобра 2014, служећи помен деци невиним жртвама усташког логора у Сиску.

Говорио је и Бранко Лустиг, продуцент, двоструки оскаровац јеврејског порекла, који је рођен у Осијеку и који је преживио Холокауст: „Најпре сам доведен у логор Аушвиц, где смо имали сличан третман као и деца у усташком логору у Сиску. Живот ми је спасио један Србин, Арсенић Јово. Тада сам се заветовао да ћу целог свог живота чинити све што је у мојој моћи да се тако нешто више никад не понови.“

У свом говору, председник Српског народног већа Милорад Пуповац подсетио је како је на овдашњим подручјима жива стратегија заборављања како других места тако и сисачког Дечјег гробља. Због тога сви они који су спремни да се изложе неугодности да би се супротставили таквој стратегији вредни сваког поштовања, додао је Пуповац.

Комеморативном скупу на Дечјем гробљу у Сиску присуствовали су Александар Вулин, министар у Влади Србије, Боса Продановић, отправник послова Амбасаде Србије у Загребу, Марко Кричка, изасланик председника Републике Хрватске, протојереј-ставрофор Петар Олујић, величасни Бранимир Моточић и други.

О. Стојановић

Извор: Миштролија зајребачко-љубљанска

У Сиску је од августа 1942. до јануара 1943. функционисао усташко-немачки логор за децу стару од неколико месеци до 13 година – највећи логор те врсте у НДХ. Налазио се под покровитељством Женске лозе усташког покрета, Усташке надзорне службе и директном управом усташе и лекара др Антуна Најжера. Логор се налазио на више локација у граду, па чак и у женском самостану сестара Св. Винка, и једној основној школи... Кроз логор је прошло преко 7000 малишана са Козаре, Славоније, Баније, Кордуна. На споменику Дечијег гробља стоји да их је пострадало више од две хиљаде.

Сећање на српске жртве у Другом светском рату

Јадовничка голгота свештенослужитеља СПЦ 1941. године

Презвијер Драган Шућур

Геноцидном политиком усташке власти подручје НДХ за вријеме Другог свјетског рата остало је не само без бројног српског становништва већ и без православног свештенства.

Систем логора смрти Независне Државе Хрватске Госпић–Јадовно–Паг формиран је одмах након проглашења те државе 10. априла 1941. године. У њему је, далеко од очију свијета, у веома кратком року пострадало преко 40.000 људи. Међутим, о овоме систему логора, као једном од највећих страстишта српског народа у Другом свјетском рату, писано је веома мало. Иако спомињан и описиван код већине истраживача који су се бавили страдањем Срба и логорима у НДХ, све до уназад неколико година комплекс ових логора био је за ширу јавност потпуна непознаница. Можда због тога што је „потиснут од Јасеновца“, или због немогућности да се веже за неки устанак комуниста, што се често радило у југословенској историографији, јер је овај систем логора започео са радом много прије подизања првих устанака. Одмах по успостављању НДХ су почела прва хапшења и први заробљеници доведени државном жељезницом у Госпић.

Међу првима отворен, логор Јадовно био је смјештен око 22 километра сјеверозападно од

Госпића, дубоко у шуми велешког масива, на 1.200 метара надморске висине. Заједно са логором Слана на Пагу, био је „истурено одјељење“ логора у Госпићу. Пуњењем логора у Госпићу, затвореници су транспортовани у Јадовно и на Паг. Из Госпића су пристизали транспорти од више стотина људи, љети и по два пута дневно, на Јадовно, гдје су, повезани међусобно жицама, довођени до јама у које су бацани. Пошто је логор био недовољан за прихватање тако великог прилива затвореника, „ужурбано се радило“ све до половине августа 1941, кад су на интервенцију Италијана престала одвођења Срба из Госпића у Јадовно. Постојање логора у периоду од четири мјесеца, током којих се свакодневно доводила већа или мања група људи ради бацања у дубоке јаме, чини овај логор, по интензитету „рада“, можда најстрашнијим од свих познатих логора у Другом свјетском рату. Овим системом логора створен је основни модел уништења који је функционисао до краја постојања усташке државе. Систем логора смрти са центром у Јасеновцу постаће

усавршена и много развијенија варијанта модела чије основе су утврђене у систему логора смрти са центром у Госпићу.

Ако се геноцид дефинише као покушај масовног убиства цијелог становништва, онда је он заиста покренут у овом комплексу логора у прољеће 1941. године.

Поред страдања православног становништва, у овом систему логора страдало је и свештенство Српске Православне Цркве из свих епархија које су биле на подручју НДХ. Оно је хапшено и убијано на велике хришћанске празнике и српске славе (Ђурђевдан, Видовдан, Петровдан, Илиндан). У овом систему логора пострадала су два епископа, осам јеромонаха, 55 свештеника, два ђаконa, два монаха, један теолог и један богослов. Један од циљева сатирања православних свештенослужитеља било је потпуно обезглављивање православног народа, који је без својих пастира био немоћан да се одупре прекрштавању и асимилацији.

Тако је геноцидном политиком усташке власти подручје НДХ за вријеме Другог свјетског рата остало не само без бројног српског становништва већ и

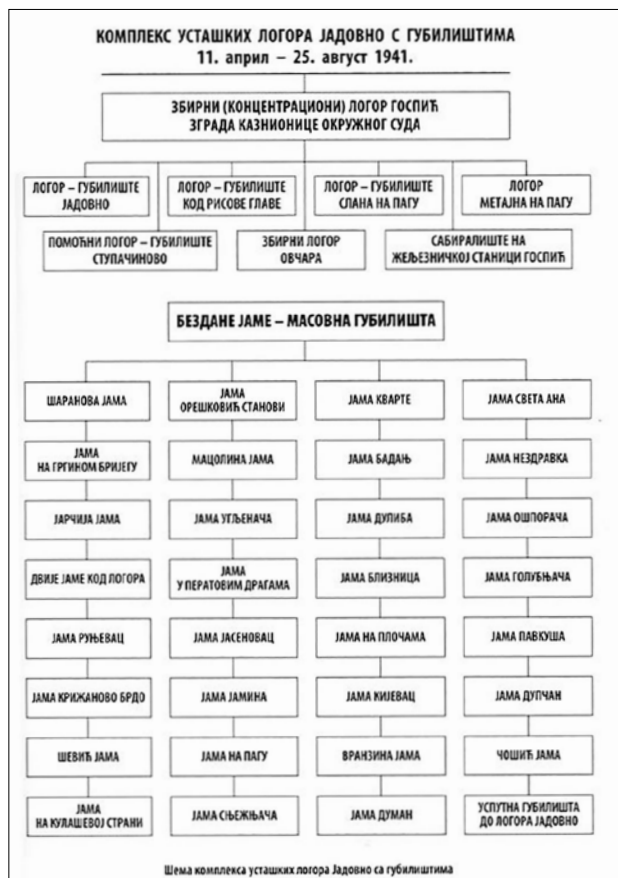
Спомен-плоча у Јадовну, постављена 2012. године

без православног свештенства. Будући да се не зна тачан број пострадалих свештенослужитеља на подручју НДХ, најчешће се наводе подаци које је изнио Душан Кашић. По њему, од 577 свештеника, колико их је било на овом подручју, 217 су побили усташе. Од 217, колико наводи Кашић да су убили усташе, приближно једна трећина свештеника је мученички скончала овоземаљски живот у систему усташких логора Јадовно–Госпић 1941, и то за само четири мјесеца. Они свештеници који су остали у животу били су ухапшени и интернирани у сабирни центар у Цапраг, одакле су депортовани у Србију.

На крају, да закључимо да су сви православни Срби који су пострадали у Јадовну и на другим стратиштима у НДХ живеће изгубили само зато што су другачије вјеровали у Христа.

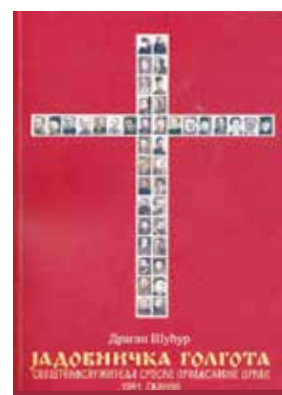
А страдање за Христа је дио живота самих хришћана, јер у Њега смо се обукли (својим крштењем) и као што је Он страдао на крсту тако и ми страдамо. Али, као што се Он васкрсењем прослави, тако ће се прославити и сви они који пострадаше за Њега. Јадовнички Новомученици пострадали са вјером у Христа јесу саборна заједница Христоуве Цркве, јер у Јадовну су сви: епископи, свештеници, јеромонаси, ђакони, монаси и вјерни

народ, тј. цијела Црква. Зато помјани и сачувај, Боже, свој народ и своју Цркву. ■■

Табеларни приказ јама комплекса логора Јадовно

Књига *Јадовничка голгота* представља драгоцен преглед страдања свештенослужитеља СПЦ у систему логора смрти Госпић–Јадовно–Паг 1941. године. Поред предговора и увода, у главном дијелу књиге изнесене су биографије пострадалих епископа, а затим осталих свештенослужитеља, азбучним редом сложених по епархијама. На крају књиге налази се закључак на српском и енглеском, азбучник имена и преглед коришћене грађе. Књига може да се купи у књижари Патријаршије у Београду.

Од „Арапског пролећа“ до „Исламске државе“:

Прогон хришћана на Блиском истоку се наставља

гр Александар Раковић

Има оних који се могу прisetити како су југословенски хипици, као и хипици из западне Европе, током седамдесетих година 20. века путовали преко Турске, Блиског истока, Средњег истока и Пакистана до Индије и Непала. То је било време секуларних држава у муслиманском свету када је на простору између Босфора и Хиндукуша углавном владао мир.

Поред тога, многи такође могу да се сете како су током осамдесетих година 20. века кроз Југославију тутњали шлепери према Блиском истоку: Сирији, Ираку, Кувајту. И тада се друмом могло далеко али су простори Ирана и Авганистана током осамдесетих већ били у рату.

Исламска револуција у Ирану, којом је збачена секуларна власт Резе Пахлавија (1979) довела је до Иранско-ирачког рата (1980–1988). Ирачке власти, на челу са Садамом Хусеином, плашиле су се да би исламска револуција могла да се пренесе и на простор Ирака.

У Авганистану је беснео Совјетско-муџахедински рат (1979–1989). Мохамед Захир, шах и секуларни владар Авганистана, приближавао се током седамдесетих година 20. века Совјетима. Стога га је пучем с власти збацио Мохамед Дауд Кан (1973). Организација Џамијет ислами безуспешно је покушала 1975. да свргне председника Дауда. Авг-

нистански комунисти су 1978. извршили нови пуч. Новоуспостављене авганистанске власти позвале су Совјетски Савез (1979) да им помогне у сукобима са исламским милитаристима. Сједињене Америчке Државе и Велика Британија, исламисти из целог света, Пакистан па чак у том тренутку и антисовјетска комунистичка Кина су наоружавали исламске милитаристе у Авганистану.

Међу муџахединима који су тада ратовали против Совјета био је и Осама бин Ладен. На искуству које је његова група тада стекла никли су исламски фундаменталистички покрет Талибана и терористичка мрежа Ал Каида. Совјетски Савез се 1989. повукао из Авганистана а само седам година касније Талибани су успоставили Исламски Емират Авганистан (1996–2001). После напада Ал Каиде на Сједињене Америчке Државе (11. септембар 2001) талибанску власт ратом је свргла америчко-британска војна коалиција. Од тада је Авганистан у стању сталног грађанског рата.

Свргавање секуларних арапских режима у последњих десетак година довело је до још опакијих творевина од талибанске. С тим у вези морамо да се подсетимо. Секуларна држава на челу са ирачким социјалистима Садама Хусеина уздрмана је Првим заливским ратом против Сједињених Америчких Држава (1990–1991) и међународним

санкцијама (1990–2003). Стога је ослабљени Ирак постао лак плен у Другом заливском рату (2003). Након америчко-британске инвазије, чији је стварни циљ била ирачка нафта, установљена је окупација Ирака (2003–2011).

Истоветни примери свргавања секуларних и социјалистичких власти догодили су се током такозваног „Арапског пролећа“ које су подржавале Сједињене Америчке Државе. Извршени су преврати у Тунису (2011), Египту (2011), Либији (2011) а мало је недостајало да западна коалиција изврши агресију на социјалистичку Сирију.

Жртве такозваног „Арапског пролећа“ од 2011. до данас постали су секуларни Арапи и хришћани у погромима какве Блиски исток вековима није видео. Двомиленијумске хришћанске заједнице у Египту, Сирији и Ираку су десетковане, неке и прегажене.

У Сирији од 2011. све букти у рату легитимних власти, секуларних Арапа и хришћана против исламских фундаменталиста. Ваљана дипломатија Русије и хришћанских Цркава (Православна Црква, Римокатоличка црква, Дохалкидонска црква) спречили су америчку агресију на Сирију којом би исламски фанатици добили ветар у једра.

Да би спречила анархију, египатска војска је у јулу 2013. извела држави удар, свргла с власти исламистичког председни-

ка Морсија, похапсила лидере Муслиманског братства како би се осујетили напади на секуларне грађане и хришћане. Генерал Сиси је добио подршку председника Путина да победом на изборима у мају 2014. ступи на место председника Египта.

Крајем септембра 2014. бивши амерички министар спољних послова Хенри Кисинџер рекао је британском *Индепенденџу* до чега је довела војна агресија Запада на Либију, током које је линчован пуковник Гадафи (2011): „Скоро је сигурно да је погинуло више људи него што би погинуло да је Гадафи остао, а то је стварно ужасан резултат.“ На осврт новинарке „да се у Гадафијевом Триполију ноћу на улици осећала безбедније него у било ком граду на свету“, Хенри Кисинџер је то потврдио и нагласио: „Човеку кнедла стане у грлу кад то кажете.“ Подвучимо то да је и у Либији, као и у Ираку, плен нафта.

Египат је у време Хоснија Мубарака био земља у којој је штампан највећи број књига на арапском језику. Ирак је у време Садама Хусеина био земља у којој је читан највећи број књига на арапском језику. Либија је у време Моамера ел Гадафија била земља у којој се најлакше школовало, добијао стан и посао у арапском свету. Након такозваног „Арапског пролећа“, и томе што је претходило у Ираку, у некадашње секуларне земље арапског света су се уселили туга и пустош.

Ипак може и горе. На развалинама икакве државе у северном Ираку и простору који контролишу побуњеници у Сирији, никла је почетком 2014. самопроглашена „Исламска држава“, устројена као калифат који има претензију да му се потчине сви муслимани на свету. Почетком октобра 2014. снаге „Исламске државе“ контролишу знатан део севера Ирака и налазе се на само један сат од престонице Багдада. Отприлике контролишу и трећину Сирије. Тренутно су у рату са Курдима,

Хришћани и Курди у збегу од фундаменталиста „Исламске државе“, северни Ирак, јун 2014. г.

ирачком и сиријском војском. У току је и ваздушна кампања Сједињених Америчких Држава и западних савезника против „Исламске државе“. Упркос томе, „Исламска држава“ је избила на границу с Турском.

„Исламска држава“ је упутила ултиматум хришћанима Ирака и Сирије да пређу у ислам, плаћају цизију (порез за немуслимански живаљ) или буду погубљени. Сви хришћани, три хиљаде људи, из асирског града Мосула на северу Ирака су стога отишли у Курдистан и Турску. Мосул, који је у раном средњем веку био хришћански град, остао је 2014. без иједног хришћанина. Такође, хришћани из асирског Каракоша и околних градова и села, у којима је живело 50.000 људи, такође су побегли у Курдистан. Асирски манастир Светог Бенама и његове сестре Саре, подигнут у 4. веку, заузели су исламисти а монаштво је протерано.

Поред хришћана на удар су дошли Јазиди, монотеисти чија

вера вуче корене из античке Месопотамије. До сада је десетине хиљада Јазиди избегло, али су нажалост стотине њих на простору „Исламске државе“ убијене и киднаповане. Медији јављају да „Исламска држава“ сахрањује живе Јазиде и спаљује живе хришћане, а њихове жене продаје у бело робље.

Присетимо се речи нашег Патријарха Иринеја из овогодишње Божићне посланице: „Исто тако, данас се молитвено сећамо наше браће по страдању и мучеништву у Сирији, Египту, Ираку и другим земљама широм Блиског истока, над којима се пред очима целог света врши духовни и биолошки геноцид. То су наша браћа од којих смо, и преко којих смо, примили духовну културу и цивилизацију.“

Да ли је могуће да америчке службе нису могли да предвиде ово страдање уколико падну секуларне власти у арапском свету?

Патр. Кирил на Св. Литургији у Смоленску (септембар 2013. г.)
Извор: Московска Патријаршија

Хришћанска димензија проблема људских права и слобода

Патријарх московски и све Русије Кирил

Најважније питање данашњице јесте питање о повезаности идеја права и слобода личности са проблемом њене моралне одговорности. Хришћанској мисли својствено је везивање идеје достојанства личности са питањем моралности, а то нас неизбежно доводи до размишљања о деструктивном деловању греха на човекову душу. Међутим, пошто се појам и проблем греха у либералној философији игноришу, у њој, природно, нема места ни за религији својствено разликовање добра и зла. По мом мишљењу, унутрашња противречност у поимању идеје људских права у савременом западном свету представља последицу управо те околности.

Истискивање појма греха из свакодневног живота и из сфере интелектуалног дискурса доводи до брисања граница између добра и зла у свести људи. Личности се забрањује једино да се реализује на начин који може повући за собом ограничавање туђе слободе. Другим речима, јуридикске законе морамо поштовати, док нас морални

императиви уопште не обавезују. Управо из тог разлога религијска етика, која инсистира на приоритету моралних вредности, данас је изложена жестоким нападима. Она се проглашава застарелом и жигосе као баријера прогресу. У најбољем случају њу подносе у оноликој мери у коликој она не противречи основним постулатима либерализма.

Тако, дакле, ми не можемо игнорисати постојање фундаменталне противречности између религијског и секуларног приступа теми људског достојанства. Руска Православна Црква прва је формулисала тај проблем и истакла га на међународном нивоу.

Зашто је данас дискусија о достојанству личности и људским правима задобила толику актуелност? У првом реду из разлога што се православни свет постепено укључује у јединствени европски простор као његов интегрални део. Ми знамо да су многе православне државе ушле или намеравају да уђу у Европску унију. Па чак и уколико је за Русију интеграција

са Европском унијом питање даље будућности, већ данас ми смо део заједничког европског простора, макар у сфери права. Наиме, при креирању закона у Руској Федерацији узимају се у обзир важећи западноевропски правни стандарди.

Свиђало се то некоме или не, Русија припада европском простору и културно и географски, и историјски, и политички, и психолошки, али у савременим интеграционим процесима ми не можемо да будемо пасивно вођени и стављани у положај да беспоговорно прихватамо либералне стереотипе понашања и моралне вредности које су биле формулисане без нашег непосредног учешћа. Русија са њеном хиљадугодишњом духовном, културном, богословском, интелектуалном традицијом не може без критичког осмишљавања прихватати идеје које су се појавиле у контексту западноевропске културе, мада не треба да их одбацујемо, како би се рекло, у ходу, само из разлога што су оне страног порекла.

Наша искрена тежња да без предрасуда анализирамо и осми-

слимо комплекс тих идеја често се, нажалост, без поговора одбацује. Штавише, свака самостална критичка позиција у односу на секуларни либерализам који данас наступа у улози идеолошког обезбеђења интеграционих процеса у новој Европи неизбежно се дочекује бајонетима. Истовремено, данас је, нажалост, могуће уочити појаву симптома који сведоче о тежњи извесних либералних кругова да пређу на отворену употребу силе у борби са традиционализмом, укључујући и верске обичаје и вредности.

Као што је познато, САД у последње време доживљавају енергичну офанзиву идеологије секуларизма. Тако, на пример, у Калифорнији је било забрањено да се на местима јавних окупљања ките божићне јелке. Нарочито чудно ова забрана изгледа из перспективе чињенице да се у Израелу, чија државна религија јесте јудаизам, у оквирима специјалног владиног програма хришћанима бесплатно деле ови симболи божићних празника. Закон прихваћен у Француској који је забранио јавно ношење приметних верских симбола испровоцирао је жучну јавну дискусију везану за питање о неопходним људским правима, међу којима је и слобода вероисповести. Недавно се у средишту пажње европских средстава масовног информисања нашао вест о томе како је један европски интелектуалац био лишен могућности да уђе у руководство Европске комисије само због тога што је на питање о хомосексуализму реаговао у духу хришћанске традиције. Ову слику допуниће и скандалозан случај када су једног пастора Евангелистичко-лутеранске цркве Шведске затворили у тамничку одају само зато што је у својој проповеди мужеложништво назвао грехом.

Европа и Русија већ су проживеле незаборавну и драматичну епоху у којој су одређене класе, социјалне или друштвене групе силом браниле своје идеје, лишавајући друге права на изражавање њихових убеђења. У таквим случајевима

ма тријумф властите идеологије на крају је увек изискивао ако не физичку, онда моралну ликвидацију оних који мисле другачије.

Патријарх московски и све Русије Г. Кирил

За нас је очигледно да се примена начела приоритета права и слобода личности у контексту међународних односа мора записивати на најширем консензусу свих заинтересованих страна, а никако на произвољним и селективним интерпретацијама тога начела, и утолико пре она не сме да буде слушкиња која ће удовољавати политичким или идеолошким наручбинама.

Мислим да се основни проблем састоји у следећем: колико је нови поредак постојања и функционисања света који се данас нуди заједници народа адекватан верским принципима? Зато сматрам да је неисправна, чак и опасна ситуација када се целокупна огромна разноликост Божијег света покушава обухватити и прекрити неколицином идеја које су биле формулисане у западноевропском философском и политичком контексту без реалног учешћа муслимана, Јудеја, будиста, хиндуиста, православних хришћана, па чак донекле и римокатолика. Међутим, апсолутна већина становника планете, носилаца древних самобитних култура, није узимала реално учешће у

изградњи тога система вредности, који се данас у свету афирмише као универзални стандард, понекад чак и уз помоћ силе.

Постоји опасност да се они који нису кадри да адекватно одговоре на овај притисак одреде за разне облике супротивљења насиљем. Религиозног човека није тешко покренути на чин пожртвовања и убедити га да ценом свог живота заштити оно што је за њега свето. Не може се искључити могућност да злонамерни људи искористе ово притајено, али реално противљење верујућих људи надирућем таласу агресивног либерализма да би испровоцирали насиље, као што је то већ случај код исламског противљења „закону о хиџабима“ или бласфемичном представљању муслиманског пророка Мухамеда.

С друге стране, очигледно је да нас процес глобализације пре или касније мора довести до сагласности у вези са општим фундаменталним вредностима, пошто се у јединственом цивилизованом пространству живот не може устројити другачије.

Међутим, истовремено са тим, по мом мишљењу, неопходно је размотрити питање о томе колико секуларне либералне вредности у оном виду у коме оне постоје данас могу претендовати на статус универзалних, као и о томе могу ли се ове вредности, без одговарајуће корекције, наћи у основи формирања нових односа између људи, земаља и народа у еписи глобализације.

Овако стање ствари веома очигледно сведочи савременом свету о животној важности међуцивилизацијског дијалога и хармонизације различитих културно-историјских модела у интересима целог човечанства. Данас овај сложени, али насупрот проблем спада у ред прворазредних задатака који стоје пред светском заједницом.

*Са руској ћрвела
др Ксенија Кончаревић*

Чланак је изворно објављен у листу
Известия од 4. априла 2006. г.

Сведочанство приноса

Оскар Ромеро

др Растко Јовић

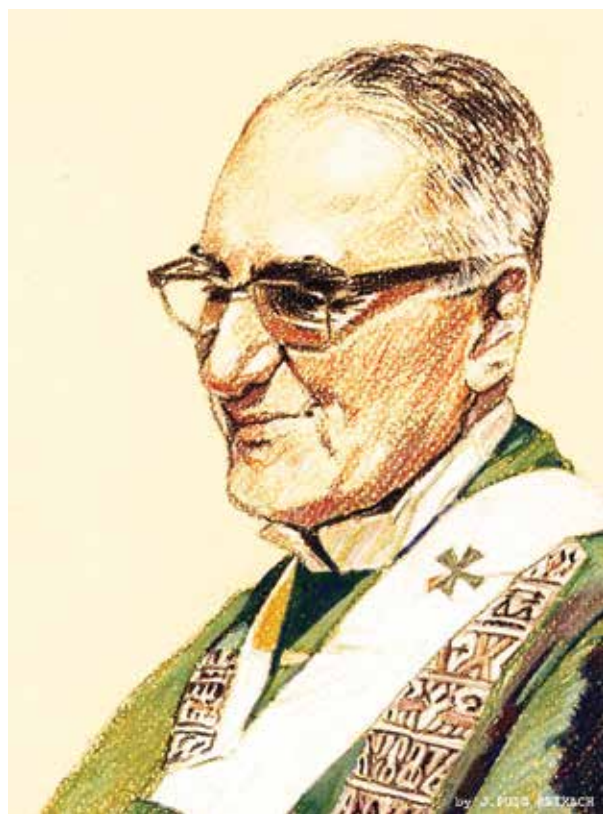
Док је узносио Дарове на Литургији, узносио свет Богу кроз дарове хлеба и вина, мецима је био погођен предстојатељ евхаристијског сабрања. У беседи коју је изговорио само неколико тренутака пре смртоносних пуцања, епископ је казао: „Ми знамо да сваки напор да се друштво побољша, поготово када је друштво толико испуњено неправдом и грехом, јесте напор који Бог благосиља, који Бог жели, који Бог тражи од нас.“ Онај који је изговарајући ове речи био смртно рањен јесте архиепископ Сан Салвадора Оскар Ромеро (1917–1980). Убијен је у име режима Салвадора, у име „14 богатих породица“ које су управљале државом одводећи становништво у ропски систем, сиромаштво, очај, незапамћено насиље и убиства.

Пре него што је постао епископ, Ромеро је радио тешке послове, а једно време је био и дрводеља. Потписао је из сиромашне породице која није била у стању да финансира његово школовање. Он успева да упише богословију, а касније из Салвадора одлази у Рим на студије. У чин свештеника рукоположен је 1942. године у Риму, а због недостатка свештенства у својој родној земљи враћа се 1944. у Салвадор. У Салвадору обавља многе дужности, да би 1970. године био постављен за викарног епископа Сансалвадорске архиепископије.

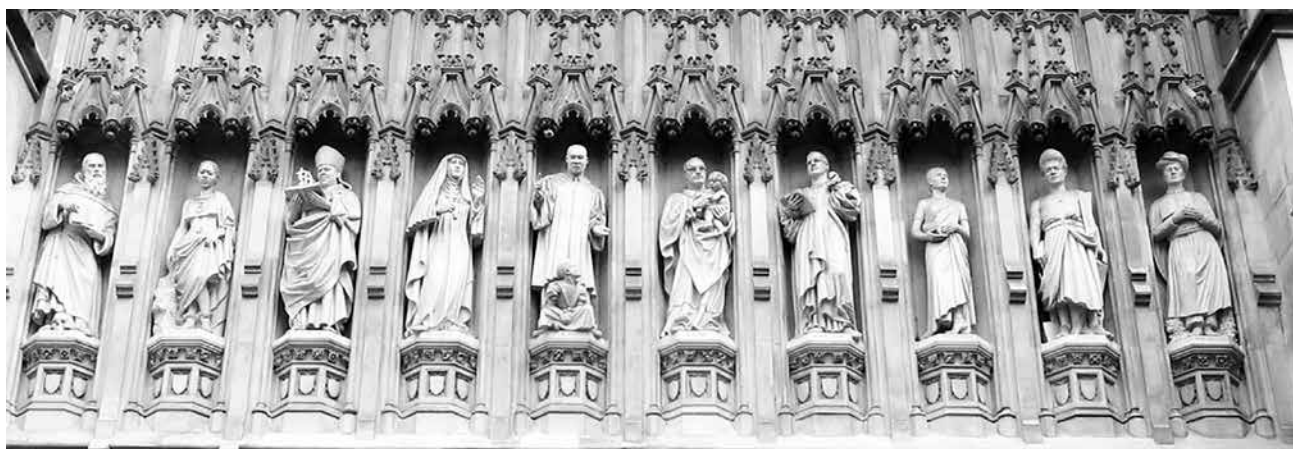
Сам архиепископ Луис Чавес Гонзалес (Luis Chávez y Gonzalez) био је одушевљен II ватиканским концилом и спроводио је реформе овог сабора. У тим година, док је био викар, Ромеро је испуњавао дужности које је добијао од архиепископа, али, како није подржавао уношење толиких промена, већ тада је доживљаван као конзервативан. Године 1974. изабран је за област Сантјаго де Марија (Santiago de Maria), а већ 1977. унапређен је у чин архиепископа Сан Салвадора. Како је почетком 1970-их био конформиста, строго послушан структурама цркве и државе, његов избор за архиепископа није наговештавао никакав отпор власти, већ напротив – значајно је да држава у свом владању неће наилазити на прекоре црквеног поглавара. Оскар Ромеро је као нови архиепископ био јасна порука властима да ће и даље моћи несметано да убијају, док ће римокатолички архиепископ, по њиховом мишљењу, да прича приче о индивидуалном спасењу без мешања у државна питања. Дубина несреће, трагедија земље и број убиства довешће до тога да Оскар Ромеро од конзервативног свештенослужитеља постане хришћански епископ који помаже и

брине, али и диже глас против неправде и нељудскости. Иако је и раније помагао сиротињи издвајајући велике суме новца из црквене али и своје личне касе, убрзо ће схватити како то није довољно. И не само да није довољно него је неопходно учинити много више, па тако он записује у свој дневник: „Свет сиромашних нас учи да ће ослобођење доћи само онда када сиромашни нису само на крају ланца помоћи Владе или црква, него онда када су они сами господари и активни учесници својих сопствених напора за ослобођење.“

У овим речима се већ види визија човека који је својим очима, али и целокупним искуством доживео несрећу народа. Живећи са сиротињом, сахрањујући брутално убијене свештенике и сељаке, он полако проживљава трауму друштва, те разумева да је неопходно устати против система. Помоћ сиротињи, каква год и колика год да је она, само одржава и купује нељудски систем који увек и изнова ствара неправду задржавајући сиротињу на маргини друштва.

Оскар Ромеро (настен) (извор: wikipedia.org, фото: J. Puig Reixach)

Статует мученика 20. века на западној фасади Вестминстерске опатије: Максимилијан Колбе, Манче Масемола, Џанани Лувум, Јелисавета Фјодоровна, Марин Лутер Кинг, Оскар Ромеро, Дитрих Бонхефер, Естер Џон, Лусијан Тапиеди и Ванг Џиминг (извор: wikipedia.org; фото: Монреалес)

Без обзира на то што се трудио да се не меша у политику, после многих убиства оштро је протествовао представницима режима. Говорио је јасно и о политици и хришћанству: „Влада не би требало да сматра свештеника који устаје у одбрану социјалне правде као политичара, или субверзивни елемент, јер он испуњава своју мисију у политици општег добра.“ На његове протесте власт је имала да му понуди само циничан одговор који можда најбоље осликавају речи пуковника Молине: „Мантије нису отпорне на метке.“

Нељудски услови живота нагнали су велики број радника да се укључе у „мале црквене заједнице“ које су проповедале хришћанско учење о социјалној правди, желећи да реформишу друштво у светлу Јеванђеља. Појединци су се латили и оружја, била је то одлука која је произашла из безнађа. Све ове активности су, од стране власти, поистовећене са марксистичким погледом на свет, а тзв. „14 (аристократских) породица“ су наредиле убиства штрајкача, синдикалиста, учитеља, часних сестара, свештеника, једном речју свих оних који су могли бити глас промене. Настојања армије да учествује у овим убиствима била су додатно појачана „водовима смрти“, тј. плаћеницима који су немилосрдно убијали, силовали,

киднаповали и мучили по целом Салвадору. У држави која је имала свега 5,5 милиона становника, биланс је био застрашујући – између 75.000 и 80.000 људи је убијено, а 300.000 је нестало и никада нису пронађени.

Свој отпор безумљу у којем је живео Оскар Ромеро је отпочео отвореним обраћањем председнику Салвадора као и одбијањем да било ко из архиепископије учествује у јавним церемонијама заједно са властима. Када то није дало довољно резултата, он чини нешто што је без преседана – забрањује Литургију у свим црквама осим једне – катедралне. Овим гестом је на једном месту, на Литургији, сабрао више од 100.000 људи, а саслуживало је преко 100 свештеника. У току службе, епископ Ромеро је оштро критиковао режим и његов нељудски лик, али је такође нагласио да хришћани морају понудити алтернативу, јер познавати Бога је идентично са остварењем правде за сиромашне. „Даваше правицу сиромашу и убогome, и бијаше му добро; није ли то познавати ме? Говори Господ“ (Јер. 22, 16).

Његова активност, али и снага и непоколебљивост коју је показао пред моћницима, одлучила је његову судбину – убијен је 1980. године, само три године после постављења за архиепископа у Сан

Салвадору. На сахрани се број присутних људи мерио десетинама хиљада, па је власт у току сахране пуцала на окупљени народ, аутомобили су дигнути у ваздух, а снајперисти су насумично гађали. Ни његова смрт није дала мира његовим противницима, него их је то одвело у још већи страх јер су посегнули за најгрубљом силом.

Али, вратимо се за тренутак на почетак приче. Док је приносио свет Богу на Литургији, бискуп Ромеро је убијен. Или друкчије говорећи, док је приносио себе и свет, Литургија и стварност су постали једно – принос је био истински његов живот. Литургија није остала само један ритуал, него аутентично сведочанство за све присутне – сведочанство приноса. Евхаристија је постала догађај историје, икона једног другог света у историјском свету неправде. Литургија је тиме себе открила као догађај заједнице, а не индивидуе. Сада је Евхаристија потекла за живот заједнице, а не само за појединце сабране у храму и њихово лично „усавршавање“. Христос је ушао у Храм да би затим отишао у свет. Бискуп Ромеро је „прелио“ Евхаристију изван олтарског стола, изван зидова храма и улио је у живот света, ослобађајући Литургију стега култа, а хришћане спасавајући од греха саможивости и малограђанштине. ■■

Прилози за историју страдања српског народа
у Првом светском рату

Погубљење свештеника Петра Лазаревића 1914. г. у Тузли и Добојски логор 1915–1917. године

Радован Пиљивовић

У спомен на мученичко страдање о. Петра Лазаревића и других свештеника, као и новомученика Добојског логора, Архив СПЦ у сарадњи са Црквеном општином тузланском организоваће 16. октобра 2014. г. изложбу архивских докумената у Двору Епархије зворничко-тузланске у Тузли

Рат Аустроугарске против Србије 1914. прерастао је убрзо у сукоб светских размера. Гнев аустроугарских власти због атентата на престолонаследника Франца Фердинанда и његову супругу Софију Хохенберг није мимоишао ни православне Србе, епархиоте Митрополије зворничко-тузланске. У Сарајевском процесу били су осуђени Митар и Неђо Керовић, отац и син, домаћини из села Тобут на Мајевици који су активно помагали младобосанцима.

Добро познате репресалије спровођене и примењиване са историјском суровошћу према Србима Босне и Херцеговине, првих недеља након објаве рата Аустроугарске Краљевини Србији, имале су своје мрачне епизоде у Тузли и најближој околини. Јавна егzekуција свештеника из Козлука Петра Лазаревића, његово вешање пред окупљеним народом требало је да буде пример обрачуна аустроугарских власти са српским патриотизмом. Овом свештеником лицу суђено на осно-

ву Војног законика и Закона о преком суду који је и одређене симпатије и политичка осећања инкриминисао и проглашавао злочиначким делом против аустроугарске круне.

Од последица репресалија, интернација и прогона у току Првог светског рата из Митрополије зворничко-тузланске пострадао је 18 свештеника. Суштину њихове маририје понајбоље исказује студија случаја Петра Лазаревића, свештеника из Козлука који је обешен у Војном затвору у Тузли 11/24. августа 1914. године. На једном месту је остало забележено да када су Петру Лазаревићу намакли омчу око грла, а пре него што ће му избити ослонац под ногама, исти је пред сабраним народом, који је био доведен и приморан да гледа његово погубљење ускликнуо: „Живела Србија која нас ослобађа!“

Каже се да су старији људи који су били присутни и натерани тешка срца да посматрају овај подједнако жалостан и јуначки

призор рекли да чин Петра Лазаревића има нечег снажног у себи и да је подсетио на јавно погубљење (посечење) харамбаше Крстана Шаренца у Власеници 1826. године који је са губилишта певао о родној грудии и местима свога хајдуковања:

„Е, мој Бирчу, мој б'јели пиринчу,
Моја Спречо, бијела погачо!
Мој Гласинче, дебели кајмаче,
Мој Осате, мој медени сате,
Доста ти сам по вама ходио
и хајдучке чете разводии...“

Аустроугарски Војни суд у Тузли је за период од 1914. до 1918. године на смрт осудио четворицу Срба из Власеничког среза, шесторицу Срба и једну Српкињу из Сребреничког среза, затим десеторицу из села Берисалић, двојицу и једну жену из места Дуганцић, затим тројицу из села Грудии (сва места у Кладањском срезу) и једног римокатолика из Дервенте. Њихова имена су изливена на бронзаној споменплочи, постављеној 19. септем-

Слика са егзекуције

Вешање о. Петра Лазаревића

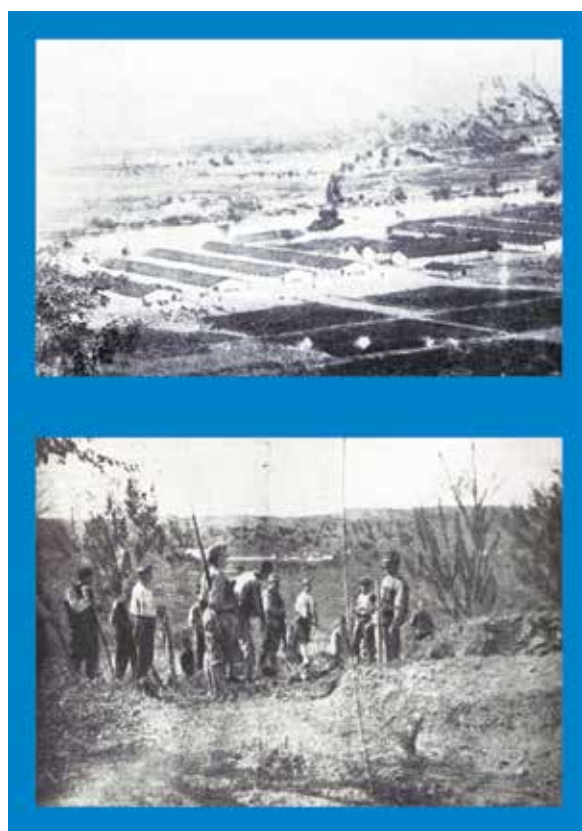
бра 1926. године на улазу Саборне цркве у Тузли.

Аустроугарска власт је у Босни и Херцеговини у годинама Првог светског рата примењивала експерименте политичког насиља који су за српски етнички корпус били фатални јер су односили хиљаде људских живота. Ефекти таквих злочиначких поступака били су касније у европској историји примењивани и то од стране тоталитарних режима са немачког говорног подручја. Местима интернације за Србе из разних сталежа, од сељака и радника, до свештеника и чиновника, као што су Нежидер, Арад, Темишвар, Болдогасон, Хајнрихсгрин, Карлштајн, Цегелд, треба придодати и логор у Добоју.

Према постојећој службеној евиденцији кроз Добојски логор је од 27. децембра 1915. до 5. јула 1917. године прошло 16.673 лица мушког пола и 16.996 жена и деце српске националности из Босне и Херцеговине. Број заточеника Добојског логора са србијанским и црногорским интернирцима досеже 45.791. Интернирци који су били заточени у оваквом логору, који је антиципација Хитлерових концентрационих логора, живели су смештени у баракама које су могле да приме од 800 до 1.000 душа. Хигијенски услови живота су били јако лоши, дневно следовање хлеба је износило

око 100 грама по глави заточеника, те је убрзо избила епидемија пегавог тифуса од које болести је велики део заточеника и поумирао. Само у месецу априлу 1916. године је избројано да су умрла 643 детета, а укупан број људских жртава у Добојском логору до краја рата је изнео преко 5.000 душа.

Аустроугарске власти су имале озбиљну намеру правећи опсежне елаборате како да се промени етничка слика и успостави жељена етничка баријера уз Дрину у источној Босни, а на граници са Србијом. Озбиљна архивска грађа сведочи да би се то радило експатријацијом Срба и конфисковањем њихових имања, на која би се довели колонисти других лојалнијих народности Двојне монархије. Један модерни историчар, Томислав Краљачић, закључује: „Иако ти планови нису остварени, занимљиви су као доказ, каква је жалосна судбина очекивала српски народ у БиХ да је изгубио рат.“

Добојски логор и копање гроба у присуству аустроугарских војника

У спомен на мученичко страдање, како о. Петра Лазаревића и других свештеника, тако и новомученика Добојског логора, Архив Српске Православне Цркве у сарадњи са Црквеном општином тузланском организовале 16. октобра 2014. године изложбу архивских докумената у Двору Епархије зворничко-тузланске у Тузли.

Српско родољубље у филму „Марш на Дрину“ (1964)

др Александар Раковић

У социјалистичком друштву шездесетих, у којем су прослава Српске нове године и дужа коса будили сумњу на српски национализам, редитељ филма „Марш на Дрину“ Живорад Жика Митровић пронашао је пут да југословенској публици представи тријумф српске војске у Церској бици (август 1914).

Филм „Марш на Дрину“ (1964), којим је у Социјалистичкој Федеративној Републици Југославији обележено педесет година од победе војске Краљевине Србије над агресорском војском Аустроугарске монархије, досегао је велики успех.

Подсетимо да је само три године раније (1961) српски писац Иво Андрић уз звуке композиције Станислава Биничког „Марш на Дрину“ примио Нобелову награду за књижевност за роман *На Дрини ћурија*.

У социјалистичком друштву шездесетих, у којем су прослава Српске нове године и дужа коса будили сумњу на српски национализам, редитељ филма „Марш на Дрину“ Живорад Жика Митровић пронашао је пут да југословенској публици представи тријумф српске војске у Церској бици (август 1914).

У разговору са Александром Арежином за београдски Блицњуз (јун 2004), Жика Митровић се присетио вештина којим су прибегли он и писац Арсен Диклић како би ову тему учинили прихватљивом. Надлежни политички и уметнички руководиоци из Социјалистичке Републике Србије тада су се највише плашили да се не навуче отпор из других република, а филм

„Марш на Дрину“ прикаже као националистички.

Филм „Марш на Дрину“ премијерно је приказан 1964. на Фестивалу играног филма у Пули, у Социјалистичкој Републици Хрватској. Према Митровићевом сећању, филм „Марш на Дрину“ је овацијама поздравило 12 хиљада гледалаца у Пулској ацени. Филм је награђен Великом сребрном ареном, Митровић је добио Златну арену за режију, а Љуби Тадићу (који је глумио српског мајора Курсулу) додељена је Златна арена за најбољу мушку главну улогу. Филм „Марш на Дрину“ добио је и награду публике и ревије *Вјесник у сриједу*.

Према Митровићевом сећању за Блицњуз, потом су кренули напади у хрватској јавности за превише „србовања“. Митровић међутим каже да су чак и српски комунистички руководиоци били поносни на филм „Марш на Дрину“ јер је „проговорила крв, јер су на Церу били њихови очеви и дедови“, јер филм „буди патриотска осећања“. Југословенска народна армија је за потребе политичко-васпитног рада тражила до 60 копија филма. Филм „Марш на Дрину“ је остварио огроман успех у југословенским биоскопима.

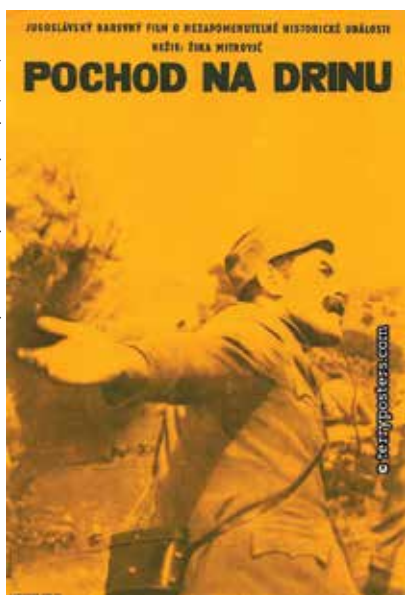
Обратимо пажњу сада управо на српско родољубље у филму

„Марш на Дрину“. Оно је изричито и нескривено, а приказано на фин и непретенциозан начин. Почине кадром којим доминирају крајпуташи, споменици погинулим српским војницима који треба да послуже незабораву. Кадар прекривен крајпуташима прате композиција „Марш на Дрину“ и текст: „Овај филм је посвећен знамим и незнамим јунацима, победницима прве битке Првог светског рата“. Дакле, редитељ је овај филм посветио војницима Војске Краљевине Србије.

На самом почетку филма појашњено је да је „исцрпљена Србија“ после Првог балканског рата (1912–1913) и Другог балканског рата (1913) стајала пред новим ратним сукобом. Приказан је Београд којим одјекују звона Саборне цркве у време опште мобилизације. На улицама Београда се уочава да су српски војници, српско свештенство и српско грађанство посвећени јединству. На престоничким балконима видљиво доминирају српске тробојке, а улицама ћирилично писмо. Реч је, уосталом, о историјским чињеницама које су у време социјализма од стране злонамерних могле да буду тумачене као национализам.

Кафана у којој су окупљени Београђани и српски војници

Чехословачки плакат за филм „Марш на Дрину“ (1965)

приказана је као друштвена институција. У то време, а скоро и донедавно док српске кафане нису сменили ресторани и кафеи западног типа, било је управо тако. Јединство приказано на београдским улицама истоветно је и у престоничкој кафани где војници, жандари и цивили, мушкарци и жене, сви заједно устају и певају песму „Ој Србијо, мила мати“. Иначе, ову песму под насловом „Србији“ написао је Лука Сарих и објавио у Новом Саду (1860). Обликовање песме „Ој Србијо, мила мати“ какву данас знамо дугујемо члановима хора Певачког друштва „Бранко“ из Ниша. Мелодију је 1891. компоновао чешки досељеник и хоровађа нишког хора Војтех Шистек, док је дугачке стихове скратио и прилагодио члан Певачког друштва „Бранко“ Драгомир Брзак. (Више о песми „Ој Србијо, мила мати“ у: Љубомир С. Стевовић, „Српски грб и химна у XX веку? (2)“, *Драма*, бр. 3, Београд 2003).

Док се Београд у филму „Марш на Дрину“ приказује као господски град којим доминирају ученост и мода, кроз Војску Краљевине Србије осликано је српско друштво, сусрет официра, подофицира и војника из градова и села, врлине и мане

српског народа, али и решеност да се слобода брани по сваку цену. Док су српску војску у Београду поздрављале београдске даме, на исти начин су је поздрављале српске сељанке када је војска марширала кроз Србију према Церу. И на овом примеру Митровић и Диклић подвлаче српско јединство без обзира на социјално порекло.

Српски војници мисле на своје породице, жене, децу, мисле и на своје завичаје, градове, села, њиве, поља, повртњаке, воћњаке. Мисле на мир и на повратак кући. У рат су кренули „јер се мора“, али када је већ тако српски каплар каже: „Можемо и на Беч.“ А то и није тек узгредно нашло место у сценарију. Српска војска је 1918. победама над аустроугарском војском померила државну границу наше земље из Шапца на Јулијске Алпе, отприлике 600 километара на запад. Такође, генерал Крста Смиљанић, родом са Златибора, поразио је 1919. аустројску војску у немачким етничким земљама и избацио је из Клагенfurта и Фолкермаркта у Коруској. Војска Краљевине Србије стигла је на мање од 200 километара до Беча, до Санкт Ане у Штајерској.

У филму „Марш на Дрину“ евоцира се сећање на страдање српских војника у Првом балканском рату и Другом балканском рату, губитак синова, очева, браће. Филм приказује дивљачки поход аустроугарске војске, показују се прва страдања Срба у Првом светском рату, наговештава десетковање мушког становништва Србије, указује на трагедију Шапца и збогве из западне Србије, даје слике спаљене српске цркве. С друге стране, српски војник је показан као великодушан, као неко ко не уме да мрзи. Српски официр наглашава да „не може у Србију тек тако да се упада“, наноси тежак пораз агресору али нема никакву намеру да се осве-

Југословенски плакат за филм „Марш на Дрину“ (1964)

ти. Управо тако је Србе у својим ратним извештајима приказао Арчибалд Рајс.

Када је реч о југословенском јединству, које се очекује за време када је сниман – нема га у филму „Марш на Дрину“. Чак ни у траговима јер Хрвати и Словенци су 1914. ратовали против Срба. Нешто налик томе пружа догађај који може да указује на словенску солидарност, када чешки подофицир аустроугарске војске предаје своју чету српској војсци. С тим у вези, филм „Марш на Дрину“ је остварио успех у Чехословачкој где се приказивао од 1965. године. Најављен је као „југословенски филм у боји о незаборавним историјским догађајима“.

Филм „Марш на Дрину“ продуцирала је Авала филм (1964). Поводом деведесет година од Церске битке, Делта видео је објавио ДВД издање „Марша на Дрину“ (2004) са титловима на енглеском, руском и словеначком језику. На интернету се данас за филм „Марш на Дрину“ могу наћи титлови и на бугарском, шпанском и португалском језику. Тиме је и слика српског родољубља и херојства приказана у филму „Марш на Дрину“ доступна данас на свим меридијанима. ■■

– Како нас је видео и заволео Швајцарац Рајс (18. део) –

Фото: wikipedia.org

Да Срби не сазнају...

Анђоније Ђурић

– Заповест војсци: „Срушити сваку српску кућу, обесити прво попове и учитеље, у сваком гледати непријатеља“ –

Сва ова брда, насеља, црквени торњеви, који су били добри оријентир, воћњаци, куће – све га је подсећало на време кад је у овим крајевима боравио под заставом Црно-жуте монархије.

У једном тренутку, можда тренутку неопрезности, или можда тренутку искренности, осматрајући околна брда, Броз се распитао за њихове називе, проверавајући тако своје добро памћење.

„На оном брду“, рекао је упирући прстом, „била је једна кућа, близу ње једна крива крушка, поред крушке бунар...“ Кад су његови сарадници погледали на карту, видели су

да је све ово било уцртано. Зачудили су се: откуда то Броз зна. На то је он сасвим једноставно рекао: „Па, ја сам овдје ратовао у прошлом рату, знадем ове крајеве...“

У часу кад је, можда, био вољан да о томе опширније говори, упозорили су га да ћути, „јер ако Срби сазнају да је био аустроугарски војник, тешко њему, а тешко и онима око њега...“

Тако је Јосип Броз ућутао.

Ко га је све на то упозорио? Најпре – Александар Ранковић, па онда Родољуб Чолаковић и Јаша Рајтер, који се тада звао Лука Рајић. Били су ту и Франц Лескошек и Миха Маринко. О томе би, кад

би хтели, могли да сведоче Милош Минић и Светозар Вукмановић – Темпо, који су били у Крупњу и Столицама и, неизбежни, Милован Ђилас, коме је било највише стало да се прикрије овај део ратне биографије Јосипа Броза.

Најближим Брозовим сарадницима, очевидно је, није сметало што је он био аустроугарски фелдфебел и што је јединица којој је припадао починила невиђена зверства у овим крајевима, него би им, закључили су, сметало ако би српски народ сазнао да су они таквог човека изабрали за свог команданта, вођу и учитеља.

– наставиће се –

*(Сведочење доктора Рајса)
Обесили слепог старца*

Тамо где није могао да прође аутомобилом, доктор Рајс је ишао пешице и на коњу, бележећи потресне исповести недотучених жртава, полузакланих људи, или сведочења оних који су из прикрајка посматрали зверства аустроугарских војника.

У селу Брезјаку – забележио је Рајс – непријатељ је починио недела која је тешко описати. Брезјачку општину сачињавају села Слатина, Горње и Доње Недељице – овде су 54 становника убијена на најсвирепији начин. Већини су просута црева широким пионирским бајонетима. Све је било опљачкано, а оно што се није могло понети – било је уништено. Председник општине је ожењен Немцем, рођеном у Берлину, која је дуго живела у Аустрији.

„Она ми је“, каже Рајс, „рекла да је била сигурна да ће се њени сународници, непријатељски војници, пристојно понашати према голоруком становништву. Ипак, за сваки случај, и она је са својим мужем побегла кад су се они приближавали. Причала ми је потом како се гнушала кад је, по повратку, видела шта су све починили. Иако су знали да је пореклом Немица – све су из куће покрали и упропастили. Од преживелих мештана је са знала да су тражили и њу и њену децу да их побију, а нарочито су били кивни на њеног мужа, говорећи да ће га испећи на ражњу ако им падне шака...“

Немица је и ово рекла доктору Рајсу:

„Некад сам била горда на своју народност, данас се ње стидим. То су злочинци од заната!“

Овде ћемо навести још неколико сурових приказа које су забележили Рајс и, нешто касније, Михаило М. Рајичић, хроничар овог краја, иначе професор историје. Живојин Кулезић је овако посведочио:

„Био сам сакривен у неке пањеве преко пруге. Чуо сам јауке и ударце кундацима. Погледао сам у том правцу и видео групу људи које су Аустријанци гонили пред собом. Та група се кретала од куће Миће Криловића. Сви су имали велике, жуте или црне крстове нацртане фарбом на леђима и рукавима. У близини сам чуо плутуне и јауке...“

Ову групу похватаних по кукурузиштима и баштама аустроугарски војници, следећи већ цитирану наредбу пред упад у Србију, сматрали су комитама, па су их одмах побили. У групи је било 30 људи. Тројица су, ипак, успела да побегну са стрељања и да касније сведоче.

Колика је била свирепост окупаторских војника види се у по томе на који су начин усмртили 70-годишњег Ранка Гарабиљевића, који је био потпуно слеп.

Сви су били истерани из куће, једино је остао стари и слепи Ранко.

Један аустроугарски војник је ушао у кућу и повикао му да и он изађе на улицу. Њему се, онако слепом, учинило да је ушао комшија, па га је запитао:– Љубомире, да немаш једну лулу дувана?

На то га је војник зграбио и изгурао из куће. Изнемогао старац, једва је коракао. Војник је, међутим, силом гурао старца, па му је повредио понос. У једном тренутку старац се окренуо и опалио војнику шамар. Тог тренутка су притрчали и други аустријски војници и одвукли га до Пајчића кућа. Ту су га обесили о једну кајсију. Висио је два дана на дрвету, па га је неко скинуо и затрпао у јарак поред пута.

Било је потпуно извршавање наредбе да се Срби, без обзира на њихову старост, имају безусловно побити. Овом невиђеном мржњом према српском народу поносили су се сви аустроугарски војници.

– Пре осам векова –

Теодосије – „без Теодосија“

Живораг Јанковић

Ако се Теодосијев спис цени само као прерада старијег житија, како га често схватају а потом се на то надовежу „експерименти“ са насловом и на то придода теза о могућој измени текста на кључном месту, онда шта у стварности припада Теодосију и шта је од њега и по чему се може назвати самосталним писцем.

Најпознатији, најчешће преписиван па и читан стари српски писац – млади биограф Светога Саве – монах Теодосије остаје мало познат и поред озбиљних напора науке да се о њему нешто више сазна. Због те своје немоћи аутори као да имају терет савести и ако се и код других старих писаца зна углавном што они сами посведоче о себи а не применом неке посебне вештине.

Остали стари биографи причу о својим јунацима доводе до времена писања дела па се онда та чињеница истовремено користи за датовање појаве списка. Сетимо се да се тако одређује време настанка житија Преподобног Симеона од његових синова Саве (1208) и Стефана (1216). Да учини тако, Теодосија обавезује и сопствена изјава како је Сава „сада поново засијао у нашем роду“. Да је ту био конкретнији и рекао на шта мисли, знања о њему била би далеко потпунија.

Најшири оквир за временско одређивање Теодосијевог рада представља 1261. година као време пада Латинског царства и 1336. из које потиче најстарији некада познати препис.

Осврт се појављује под горњим насловом пошто скоро половина преписа његовог дела у опширном

наслову не даје Теодосијево име већ се среће само помен старијег Савиног биографа Доментијана. „На Теодосијевом делу стоји или и Доментијаново име или само Доментијаново име... У преписивању може да се погреши па да се задржи Доментијаново и изостави Теодосијево име. Такав случај не да се ни замислити код дела које би било само Теодосијево без ‘сказивања’ Доментијановог.“ Не ради се ту једино о изостављању Теодосијевог имена већ долази до „померања“ искоришћених глагола. Не би се то могло свести само на погрешку. Једино ту се среће необична формула о настанку списка преко помена личности два писца. Јасно значење неких израза ту је тешко одредити. То су речи са више значења и тад је скоро немогуће се одредити на које од њих писац у датом случају мисли. Реч сказано у наслову Савиног житија нема исто значење и тежину са начином како се користи у тексту житија Петра Коришког, насталом од истог писца. Затим, једно значење се придаје тој речи кад се зна за Савино житије из 1253, а друго би било да је тај спис остао потпуно непознат.

Кроз деценије рада примећује се како се суштинска питања, којих има више, заобилазе и понаша се као да она не постоје.

Уместо тога ради се на појавама формалне природе – броје се слова, прати њихов облик, помињу врсте мастила... Овим путем се може ићи у недоглед.

Од поменутих питања на прво место долази одсуство логичног казивања на примеру помена Цариграда. Некад је он према писцу у рукама Латина као што је стварно и био а некад опет ту живе несметано византијски цар и Патријарх кад се врши посвећење Саве за Архиепископа. Посебно је значајно то што биограф о Латинима у Цариграду говори и пре (епизода о Стрезу) и после (опис Савиног путовања) – излагања о наводном посвећењу Саве у Цариграду. „Обе ове Теодосијеве погрешке су тим чудноватије што је Теодосије знао за Латинско царство и да су крсташи у доба Светога Саве држали Цариград.“

Разлике у причи о Цариграду су главни разлог да се помишља на каснију ревизију основног Теодосијевог текста. Ту је дијагноза стања и потреба за објашњењем. Могућа су бар два тумачења ове појаве – или преко менталног склопа писца који није сасвим у реду или преко брзо изведене измене извесног дела текста. Да је посредни први поменути разлог то би се осети-

ло и на другим деловима житија и стога је мање вероватан.

Прерада списка – уколико је постојала – дошла је убрзо пошто се такав текст налази већ у најстаријем рукопису насталом недуго по састављању житија. Вероватно је рађено брзо кад је испало тако „грубо“ да се није уклопило у остало казивање. Једини траг који на прераду указује су примери унутрашњих неслагања текста до којих, ако житије потиче од здраве особе, не би смело доћи.

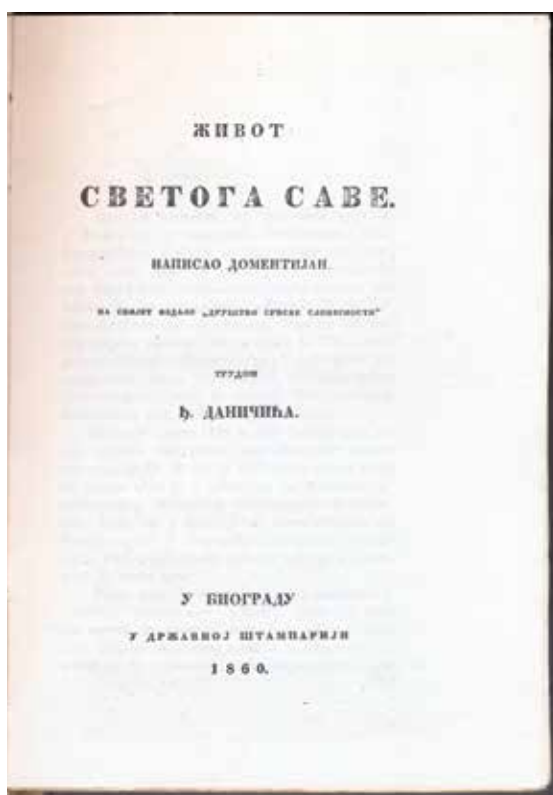
На могућност измене текста упућује управо поменуто одсуство логике. Да је основна намера била да тако каже, он би своју причу током излагања прилагодио на начин да не упадне у замку где противречи самоме себи.

Измену је могао извршити и сам писац пошто је то учињено рано. Било да то чини сам или неко други, рађено је брзо и није се водило довољно рачуна како се нова прича уклапа у остали текст. Зашто је до измене дошло и како је она вршена то је за неку другу и дугу расправу.

Највише пажње при изучавању Теодосија кроз досадашњи рад се посвећује – као што је већ речено – трагању за вероватним временом његовог живота и рада. Потом долази интерес за однос његовог житија Саве према спису старијег биографа за који се зна година настанка. Та чињеница ствара осећај гриже савести код аутора – потреба за симетријом – кад се зна о настанку првог што да се не зна о другом. Испушта се из вида да је датум писања старијег житија саопштен у поговору текста. То је Доментијанов „поклон“ незахвалним читаоцима и самим тим потоњој науци а не неко њено достигнуће.

С обзиром на природу списка, и у светлу недовољно јасне одред-

нице из наслова, јавља се дилема о карактеру дела и питање у којој мери заслужује да буде сматран као самостални писац. Неки непознати читалац је доста рано дозволио себи да изменом наслова кроз изостављање Теодосијевог имена

његову улогу сведе само на ниво безименог творца корените измене Доментијановог текста. Чињеница да сваки од познатих преписа Доментијановог списка представља посебну верзију текста олакшала је успех овог захвата.

Реч је о преради раније насталог, где се од уопштеног иде према наводно конкретнијем. Притом је за потоњу науку поразно што се та конкретизација не изводи уношењем нових факата већ се то ради само кроз додавање детаља логичке природе. Уопштавање се примењује и даље само сада на другој равни.

Наслов Теодосијевог дела је и скромнији и ближи реалу пошто је у њему назначена незаобилазна улога старијег писца. Друго је што каснијем редактору ни то није било довољно. Међутим,

већ у почетку списка се губи поменуто скромност из наслова и удаљава се од реала помињањем неких писаних дела Савиних савременика, чија улога се кроз спис не примећује.

Знања о писцима старе српске државе и њиховим делима су врло оскудна. И кад се они помињу и набрајају њихова дела треба бити опрезан. Избегавати формулације по којима би се могло закључити да је неки списак било писца, било њихових остварења потпуно познат и коначан. Обично се каже „написао је“ уместо онога што мање обавезује: „позната су његова дела“ или још боље „придаје му се“.

Ако се Теодосијев спис цени само као прерада старијег житија, како га често схватају а потом се на то надовежу „експерименти“ са насловом и на то придода теза о могућој измени текста на кључном месту, онда шта у стварности припада Теодосију и шта је од њега и по чему се може назвати самосталним писцем.

Треба истаћи да ни тачни разлози и услови настанка списка не могу да се одреде. Из прилично нејасне реченице о томе одлучује сабор: „Вашој заповести отачаској повинујући се...“ То само значи „одлагање“ решења пошто остаје исто питање смисла наруцбе новог списка, само сада пренето на ову установу.

У извесном погледу Теодосије се показао и деловао пре свега као врстан читалац писца Доментијана – осетио је шта недостаје или смета у делу старијег биографа. Те недостатке је само премостио уношењем логичких детаља, а не чињеница, и причу учинио занимљивом. Уз то испуљио је осећај за меру а своју наводну бригу за стрпљење читаоца искористио у „демагошке“ циљеве да га повремено и неосетно одведе од реала. ■■

На Богочовечанском путу

друго, допуњено издање

Приређивач: умировљени
Епископ ЗХП Атанасије (Јевтић)

Манастир Ћелије, Ваљево 2014

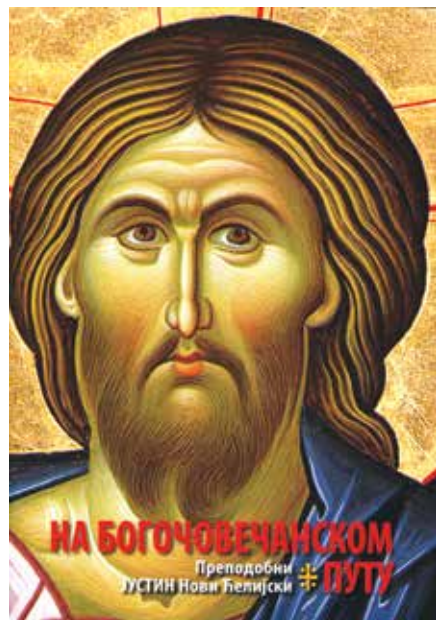
432 стране ; 25 cm

ISBN: 978-86-83841-16-5

Друго, допуњено издање књиге *На Богочовечанском путу* ће обрадовати како читаоце који су читали првобитну верзију књиге, тако и оне који ће је по први пут читати у новом руху. У време када је штампано прво издање, (не тако) давне 1980. године, била је потребна велика храброст да се оно објави, будући да је било посвећено богословском лику и делу о. Јустина Поповића који је одмах после Другог светског рата проглашен за непријатеља режима (уз то, у књизи су постојали и критички осврти приређивача који су се од тадашње политичке врхушке лако могли протумачити као „реакционарни“ и „субверзивни“ (в. нпр. стр. 82–85 у 1. изд)). Тада је, по први пут широј јавности, откривена задивљујућа хришћанска ширина и дубина личности Аве Јустина Ћелијског у условима који су били веома тешки за црквено издаваштво. Првобитни животопис Аве Јустина (који је саставио јеромонах Атанасије (Јевтић)) је задржан и у новом издању књиге, при чему је местимично допуњен релевантним подацима, углавном у критичком апарату. Неке од допуна се тичу навођења личности и догађаја који се „во времја оно“ нису могли објавити јер би то значило дефинитивну забрану дистрибуције књиге (в. нпр. фус. 79), док се друге углавном тичу података у вези са до сада објављеним књигама Преподобног Јустина Ћелијског и делима планираним за издавање (в. нпр. фус. 43–47). У главном тексту овог одраније написаног житија на неколико места смо у допуњеном издању пронашли и нове, кратке, али важне богословске осврте, попут додатног нагласка на утицају Апостола Павла у формирању Јустиновог богословског лика (в. стр. 26 и одн. фус. 17).

Оно што ће посебно обрадовати читаоце другог издања књиге јесте наставак првобитног Житија у виду посве новог текста који је по први пут доступан јавности и тиче се највећим делом периода боравка Аве Јустина у манастиру Ћелије. Овај део књиге се буквално чита у једном даху и он је највећа новина допуњеног издања. У њему се износе широј јавности мање познати увиди и чињенице, нешто из

периода Авиног живота током рата, но пре свега из послератног периода, односно времена у коме је посебно просијао као непролазна христоллика личност Српске Цркве. На пуних 75 страна текста читалац ће пронаћи толико зани-

мљивих епизода, веома живо описаних, које додатно откривају лик Аве Јустина, догађаје везане за њега и окружење у коме је живео и радио. Епископ Атанасије (као аутор и овог дела житија) је успео да нам пружи аутентичан *доживљај Јустина* из периода када га је и сам упознао. Лични, синовски доживљај Ћелијског Старца обилује топлином сведочанства које о другом човеку може дати само онај ко га је добро познавао. Тај део житија је такође поткрепљен великим бројем података који пружају историографски допринос у проучавању лика и дела Аве Јустина. Посебно је дирљива завршница Житија, у којој се наводе појединачни благослови које је Ава изговарао својим духовним чедима пред саму кончину, док је лежао окружен њима на самртном одру – та сцена нас је неодрљиво подсетила на Јаковљево благосиљање синова пред своје уснуће (ср. 1. Мојс. 49, 1–28). Навешћемо само неке изводе: „Ти си, чедо, учинио много јер си пошао путем исповедничким, путем Владике Варнаве. Из гимназије си отишао у богослове...“ (из благослова датог јеромонаху Иринеју); „Бог нека благослови твој дар за подвиге...“ (из благослова датог јеромонаху Амфилохију); „Ти имаш да водиш сестринство. Све решавај саборно...“ (из благослова датог мати Гликерији) (в. стр. 158–159).

У ово издање су унете и белешке о чудесним исцељењима по молитвама Аве Јустина. Сведочанства су кратка, убедљива и код већине постоји јасан податак о којој је особи конкретно реч и у којој прилици се чудесни догађај десио. Један део тих сведочанстава је пре двадесетак година објављен у неким другим књигама (из изворног текста који је писала ћелијска мати Олимпијада), но овде су она употпуњена и односе се на шири временски период. Из првог издања је пренет део са беседама и речима о Ави Јустину, при чему је значајно проширен: сада

садржи и чувену беседу јеромонаха (данас Митрополита) Амфилохија (Радовића) на Авином опелу, затим беседу још једног духовног сина, Епископа Иринеја (Буловића), изречену на двадесетпетогодишњици од упокојења о. Јустина, као и друге квалитетне беседе и слова.

Неке читаоце ће, могуће, збунити чињеница да у другом издању нема неких Јустинових текстова који су објављени у првом, али то је разумљиво због другачијег распореда грађе у оквиру целине *Сабраних дела* која су у припреми (читавих 40 књига). Тако су у овом издању од Авиних списа пренета његова *Писма* и *Молишвени дневник*, а од нових текстова се појављују два из рукописног наслеђа (*За душом цвећа* и *Плава ишница*). Приређивач је друго издање књиге завршио са *Зависима о екуменизму*, потеклим из рукописне заоставштине Преподобног Јустина. Тај део књиге је пре неколико година штампан засебно, а сада га прати и верзија на енглеском језику. Епископ Атанасије (у критичком апарату и у засебним белешкама) коментаришући текст примећује да је Ава Јустин „критикујући западни папско-протестантски екуменизам“ („римски и женевски“, како га приређивач додатно карактерише) не само оповргавао плитке приступе који у потрази за заједништвом граде недопустиве компромисе у истини, већ је и понудио „Еванђелски Богочовечански Екуменизам“ односно „Православни Саборни Икуменизам“ (в. нап. стр. 350, 380). Приређивач на тај начин указује читаоцу да Ава Јустин није тежио просто да негира, већ да преобрази сам појам екуменизма и да је то чинио по угледу на светоотачку традицију, усмеравајући термин на „Христа у Цркви, у Јединству и Саборности Цркве Православне“. На основу тога се може закључити да је Преподобни Јустин Ћелијски, оштро и беспощедно критикујући човекоцентричне видове екуменизма у исто време имао христоцентричну идеју у дијалогу са неправославнима, што је приступ који суштински произилази из његовог богословља у коме централно место заузима Тајна Христа Богочовека онако како је бескомпромисно у истинитим догматима сведочи Православна Црква.

Преподобни Јустин Ћелијски је непроцењиво значајан за нас због својих дела, али далеко више због себе самог – тачније, због своје непролазне христолике личности која је светионик времену у коме постоји доста истинитих речи о Христу, али је мало истинитих људи Христових. Због тога друго издање књиге *На Богочовечанском ишу* има велику вредност – оно сведочи о истинитом светачком лику, о истинитим светачким речима и о истинитим светачким делима. На тај начин нас изнова подсећа да светитељство није мера давно прохујалих векова, већ мера свагдашња којом ће се свако промерити.

Презвијер Оливер Субојић

Два нова издања Епархије захумско-херцеговачке и Митрополије дабробосанске

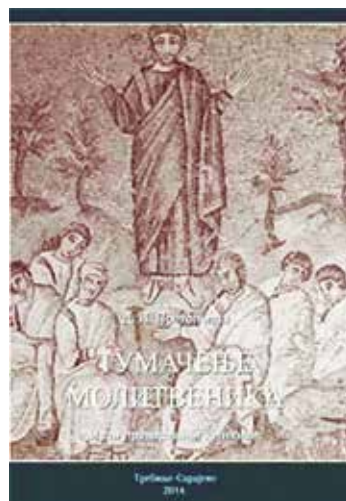
Тумачење молишвеника и *Православна жена и породица у савременом свету* јесу два нова наслова која су, у оквиру издавачке делатности Епархије захумско-херцеговачке и приморске и Митрополије дабробосанске, објављена са жељом да буду на корист обичном верујућем човеку.

Тумачење молишвеника – као дело које је у основи мали православни катихизис, и зборник *Православна жена и породица у савременом свету* – у коме су садржане поуке у вези са многобројним питањима које реално муче многе у овим турбулентним временима када је породица пред великим искушењима, заиста јесу литература која има своју практичну вредност у времену садашњем.

Ове две књиге спадају у низ дела мисионарске садржине спремних да буду објављена у што скорије време, а која би, као таква, у једнакој мери била од помоћи нашем свештенству у подвигу ширења речи вере унутар народа који им је поверен, а такође и самим верницима у упознавању са истинама Православља.

Најискреније, надамо се да ће оно што је замишљено, вољом Божијом бити и остварено, те да ће не само ове две књиге, него и будуће, бити на добробит свакоме од нас.

Извор: сџ.срб

ИВАЊИЦА

Школа у парохијском дому

Ћаци издвојеног одељења ОШ „Мићо Матовић“ из ивањичког насеља Катићи наставу ће до даљњег слушати у згради парохијског дома при Цркви Светог Николе. Према речима директора ове установе Милете Караклајића, пет ученика и један предшколац морали су да напусте школску зграду због дотрајалости, јер није обнављана дуже од 50 година, још од када је изграђена средином 20. века.

Директор каже да је постојала замисао да следеће године буде урађена адаптација, јер ове није било новца, али је влажно лето погоршало стање ионако оронулог објекта. „Нисмо могли да оставимо децу да похађају наставу у условима велике влаге и буђи, подови и кров су пропали, прокишњава, долази зима, а грађевина нема изолацију. На наш захтев, Епископија жичка је одобрила нашој црквеној општини да омогући спровођење наставе у парохијском дому док се школа не обнови“, рекао је Караклајић.

Он је изразио захвалност Владици жичком Јустину, који је изашао у сусрет захтевима родитеља и дозволио да се парохијски дом користи на неодређено време, све док се школска зграда не прилагоди. „Посебно је помогао протојереј-ставрофор Далибор Милошевић који је требало да станује у парохијском дому, али га је уступио ђацима и живео за то време на другом месту, за шта ће чак плаћати кирију“, навео је директор школе.

Од председника општине Ивањица, Миломира Зорића, затражена је помоћ у прибављању 380.000 динара, колико је према проценама потребно издвојити за обнову.

Према речима Караклајића, Зорић је у неформалном разговору казао да ће покушати да обезбеди та средства, како би се ђаци што пре вратили у учионице. „Један бивши ученик, сада успешан привредник, обећао је помоћ за санацију крова, и надамо се да ће од другог полугодишта настава моћи да се одвија у згради школе“, рекао је Караклајић.

Извор: ТАНЈУГ, Б92

МАГИЧНА ПРИВЛАЧНА МОЋ КАТЕДРАЛА

О изложби у Музеју Валраф у Келну: „Катедрала. Романтизам – импресионизам – модерна“

За довршетак изградње катедрале у Келну ваља бити симболично и Гетеу благодаран. Овај је 1772. открио готику као „немачку градитељску уметност“. Какве је то последице имало, показује недавно отворена изложба у Келну у Музеју Валраф-Рихарц. Овај музеј приказује у свом програму за јесен/зиму 2014. г. изложбу „Die Kathedrale. Romantik – Impressionismus – Moderne“. У овом угледном келнском музеју изложено је око 180 изнајмљених експоната из интернационалних музеја – махом монументалних грађевина сазданих у средњем веку, међу њима и неколико из легендарног Монеовог циклуса који је он завештао катедрали у Руану.

На примеру катедрала ова изложба води посматрача кроз свет историје уметности. При томе није само реч о фасцинирајућој пуноћи интерпретација из различитих епоха, већ и о изненађујућим индивидуалним погледима, стремљењима и мотивацији појединих уметника.

Ова изложба, која је настала у копродукцији са музејом у Руану, отворена је 22. септембра и трајаће до 18. јануара 2015. г. Уз сав респект према Гетеу и његовом емфатичном виђењу готике, ова изложба недвосмислено показује пак да је Француска колевка готике. *Прошођакон Зоран Андрић*

РУМУНИЈА

Богословски конгрес

У понедељак 6. октобра је у Букурешту, главном граду Румуније, одржан међународни богословски конгрес на тему „Смисао и значај Свете тајне исповести и Свете тајне причешћа у савременом православном богословљу, духовности и мисији“. Конгрес је отворио Његова Светост Патријарх румунски Данило у центру „Димитрије Станилоје“. Првојерарх Румунске Православне Цркве обратио се присутнима излагањем на тему „Света исповест и Свето причешће – извори вечне радости и живота“. Патријарх је истакао да „нажалост, ‘секуларизован човек је изгубио мир и радост само зато што је изгубио праксу молитве као дах душе у присуству потпуне благодати милосрдне љубави Божије‘. Веома је значајна чињеница да Христов долазак у свет почиње објавом радости: ‘Не бојте се, јер вам, ево, јављам радост велику која ће бити свему народу’ (Лк. 2, 10) а

његово Вазнесење се завршава радошћу благослова који он даје ученицима својим и кроз њих читавај Цркви: ‘А они му се поклонили и вратили се у Јерусалим са радошћу великом’ (Лк. 24, 52). Међутим, ова се радост не може дефинисати нити анализирати дискурзивно већ се у њој може учествовати као у заједници живота Цркве Христове која наставља Његово присуство у благодати у црквеној заједници. Из тог разлога би требало да превазиђемо индивидуалистичка упућивања на Свету тајну исповести и Свету тајну причешћа и да поново откријемо њихову црквену димензију, као изворе радости, обожења и духовног узрастања црквене заједнице.“

Конгрес је организовала Румунска Патријаршија у сарадњи са Одсеком за богословско образовање и Православним богословским факултетом у Букурешту. На конгресу су се састали истакнути теолози из Румуније и иностранства. *Извор: <http://basilica.ro>*

НЕМАЧКА

Колоквијум о Св. Максиму Исповеднику

Као резултат сарадње између Слободног универзитета Берлина и Атинског универзитета од 26. до 28. септембра је у Берлину, на Институту за философију Слободног универ-

У СОКО БАЊИ

Изложба радова

Протиница Јадранка Кнежевић (рођена Вукашин), по струци дипломирани социолог, професор и вероучитељ у Београду и Бечу, уређивач часописа *Верска мисао*, сарадник часописа

Благовесник ЦО у Бечу, песник и сликар, своју другу самосталну изложбу остварила је средином септембра 2014. у Соко Бањи.

Под насловом „Од Богородице до безличне или свеличне жене“ изложила је уља на платну, аквареле, радове у тушу и фотографије природе.

На отварању је говорила о лику Пресвете Богородице као моралном узору генерација хришћанки, о поимању жене у савременом друштву, као и о појму жене уопште. Својим песмама и сликама протиница Јадранка Кнежевић потврђује мисао да је достизање Бога трагање за Богом, али и да је жена религиозни принцип људске природе и у духовним сферама јачи пол, јер жена – Пресвета Богородица – на свом крилу носи Спаситеља света.

Миодраг Мецановић

БЕОГРАД

Докторирао протојереј-ставрофор Александар Средојевић

Докторску дисертацију на тему *Паиријарх српски Димитрије Павловић (1920–1930)* протојереј-ставрофор Александар Средојевић успешно је одбра-

нио на Филозофском факултету у Београду 29. септембра 2014. г. Четворочлану испитну комисију су сачињавали: проф. др Љубодраг Димић, академик; проф. др Радош Љушић, председник Комисије; проф. др Мирјана Радојевић и др Радмила Радић. У свечаној сали Филозофског факултета сабрао се велики број световних и свештених лица, пријатеља и поштовалаца о. А. Средојевића. Како је већ приметио председник Испитне комисије др Љушић, никад се није више сабрало свештених лица на Филозофском факултету да би се обележио овакав академски чин.

Протојереј Александар Средојевић, који је до сада објавио око стотину стручних радова у домаћој црквено-научној периодици, познат је као одличан проповедник и искрен саговорник. И усменом и писменом речју бори се за свето дело Цркве Христове проповедањем Речи Божје „у време и у невреме“, по речима Св. апостола Павла (2. Тим. 4, 2).

Извор: *сш.срб*

зитета одржан колоквијум на тему „Максим Исповедник као европски филозоф“.

На овом сусрету су учествовали и млади истраживачи и академски професори и научници, лаици, свештеници и монаси из читавог света. На одржаним предавањима и презентацијама наглашени су вишеструки аспекти учења Св. Максима Исповедника, њихова филозофска димензија и обрађене су многе теме из поља друштвених наука и богословља. Разматран је допринос Св. Максима Исповедника и као филозофа, и као богослова, и као исповедника.

Неки аутори су се осврнули на извесна догматска питања док су други говорили о утицају Св. Максима на развој основа западне филозофске мисли од филозофије раног средњег века до аналитичке филозофије и постмодерних филозофских трендова, подвлачећи филозофску умешност овог великог богослова, интелектуалца, монаха и светитеља.

Извор: <http://theorthodoxchurch.info>

ШПАНИЈА

Откривена рана представа Исуса Христа

У Шпанији је недавно откривена посуда на којој се, према првим проценама археолога, налази једна од најстаријих представа Исуса Христа.

Посуда је у облику тањира, начињена је од стакла и датирана је на 4. век. Откривена је у древном граду Кастулу у близини шпанског града Линареса у покрајини Андалузији. Верује се да је ова посуда коришћена као литургијски сасуд, тачније ди-

скос – да је на њој држан хлеб за време Евхаристије.

На слици која се налази на тањиру представљен је Христос, без браде: на овом приказу Он у једној руци држи крст а у другој Свето Писмо а поред њега се налазе двојица апостола, највероватније апостоли Петар и Павле.

Научници пројекта FORVM MMX су пажљиво саставили делове тањира и он је сада у одличном стању, рестауриран је скоро у целости, тачније рестаурирано је 81% његове оригиналне површине. У водећем шпанском дневном листу *El Mundo* наводи се да је ова представа Христа другачија од каснијих представа, будући да је на њој представљен Христос са краћом косом, као и да на овој представи Господ нема браву. И изгледа као да је обучен у тогу какву су носили филозофи.

Наводи се и да је сцена на тањиру приказана у виду „небеске сфере, уоквирена је са две палме које према хришћанској иконографији, између осталог, представљају бесмртност“.

Извор: <http://www.pravmir.com> ■■

УГАНДА

Прва рукоположења

У недељу 14. септембра ове године хиљаде новопросвећених и оглашених чланова Православне Цркве у Уганди окупиле су се на Литургији у селу Казибба, у области Кирехе. Ово је био историјски дан јер су за време службе обављена два рукоположења – једног православног Уганђанина у ђаконски, а другог у презвитерски чин. До сада није било рукополагања у Уганди.

Упркос киши, на служби су се појавили бројни православни верници. Штавише, присуствовали су и представници месних власти, који су навели да ће власти сарађивати са Црквом у овој области. Епископ Инокентије је обећао да ће Црква и материјално помагати вернике, али и пружати начине како да се они сами економски уздигну.

Извор: <http://www.spc.rs>
у <http://orthodoxmission.org.gr>

ИРАК

Без причешћа први пут у 2000 година

Древна област Нинива (у преводу Светог Писма на српски *Ниневија*) у Ираку, једна од ирачких хришћанских енклава, остала је у потпуности без хришћана. Исламски терористи су прогнали или побили све хришћане који су ту живели. Хришћани беже из целог Ирака. Ендру

УАЛБАНИЈИ

Православно-евангелистичка конференција

Други састанак православних и евангелистичких хришћанских представника из тзв. Лозанске иницијативе одржан је у манастиру Светог Власија, недалеко од Драча, од 15. до 19. септембра 2014. године. Према речима англи-

канског каноника Марка Оксбрауа, организатора Лозанске иницијативе за православно-евангелистичке односе, завршни документ истиче да „односи између православних и евангелиста на мисионарском пољу нису увек били позитивни. Међутим, Лозанска православно-евангелистичка иницијатива залаже се за све снажније међусобно разумевање и зацељивање рана како би се ефикасније сарађивало на ширењу речи Божије.“

Три индијска православна (дохалкидонска) архијереја, др Јуханон мар Димитрије, Митрополит Делхијске епархије, др Јуханон мар Диоскор, Митрополит Хенајске епархије, и Пиликотил др Геваргезе мар Јулиос, Митрополит Ахмедабадске епархије, представљали су Маланкарску Православну Цркву.

Др мар Јулиос је водио библијски час на отварању скупа, док је др Јуханон мар Димитрије био један од учесника за округлим столом док се дискутовало на тему „Етичка евангелизација и прозелитизам“.

Шездесетак високих црквених личности и мисионарских радника, теолога из многих делова света окупиле су на Другој консултацији ове Лозанске иницијативе. Седнице су држане у православном манастиру Св. Власија (Шен Влаш), а учеснике је поздравио првопастир Албанске Православне Цркве – Његово Блаженство Архиепископ албански Г. Анастасије. Консултацијом су председавали Епископ Коптске Православне Цркве Ангелос и гђа Грејс Метјус, сарадница Лозанске православне иницијативе.

Протођакон Радомир Ракић је представљао Библијско друштво Србије; он је био један од дискусаната на округлом столу којом приликом је излагао на тему „Допринос Православне Цркве неговању љубави, братства, сарадње међу народима и достојанства људске личности“.

Разматране су ове теме: конверзија (обраћење) и духовни преображај, однос између еклисиологије и мисионарства, као и етичка евангелизација и прозелитизам. Учесници су казивали како су ове две конфесионалне традиције већ проналазиле пута и начина да сарађују приликом мисионарења у појединим крајевима света. Скуп православне и протестантске омладине током ове Консултације показао је како млади могу сарађивати са своје стране.

У Тирани је учеснике Консултације у новоосвећеној Саборној цркви Васкрсења Христовог примио Археп. Анастасије, да би у наставку учесници присуствовали богослужењу у цркви тамошње евангелистичке заједнице.

Манастирско гостољубље је пружало дивну средину за рад учесника Консултације, од којих њих половина нису били на Првој консултацији која је такође овде одржана 2013. г. Управо овде су створена и изграђена многа хришћанска пријатељства и дружења. Током времена ће дружење изграђено ових дана пружати добру подлогу за неговање међусобног уважавања и сарадње на мисионарском плану ових хришћанских традиција, вели се у саопштењу.

Извор: *Инфо-служба СПЦ / сцц.срб*

Вајт, једини англикански викар у Ираку је за штампу изјавио да „почетком октобра у Ниниви није било причешћа по први пут за две хиљаде

година. Све цркве су замандаљене, народ је побегао“.

Упркос опасностима, хришћанима је дозвољено да живе у исламској

Мала историја отаца Цркве

Патролог из Минстера, Алфонс Фирст, припремио је мали увод у богословље отаца Цркве који је пре неколико година преминули франевац патролог Адалберт Хаман написао. Са незнатним преиначавањем овај мали патристички увод, сада већ у трећем издању у серији „Основе теологије“ (Grundlagen Theologie) – Alfons Fürst, Adalbert Hamman, *Kleine Geschichte der Kirchenväter: Einführung in Leben und Werk*, Herder, 2011 – читаоцима нуди занимљиви биографски увид у свет најзначајнијих богословских столећа, који су учење неразједињене Цркве усмеравали и трајно одредили.

Деветнаест отаца Цркве је живописно портретисано – петнаест из наслеђа *patrologia graeca* и четворица из наслеђа *patrologia latina*. Њихови карактери, темпераменти, начин/стил писања су под јарким снопом светлости, а њихов црквено-политички рад је једнако разматран у историјском контексту њиховог деловања. Оци Цркве се могу на популаран и пријемчив начин упознати из ових кратких биографија. Једино је при томе акценат на биографским аспектима, док је њихов богословски значај остао блед и недоречен. Делимични цитати из њихових списа не могу надоместити систематично представљање и осветљење њихових учења. Ова *Мала историја отаца Цркве* је предприпремно штиво за оне који питањима патристике тек прилазе, те треба да буде пропедевтичка искра за пламен сазнања који се тек може из дубљих студија списа отаца Цркве распламсати.

Прошођакон Зоран Андрић

граду у централној Португалији, служена је прва православна Света Литургија.

Литургију су служили предстојатељ заједнице Св. Ксеније Петроградске из Фароа, протопрезвитер Јован Геровецки и игуман Петар (Прутјану) у римокатоличкој Цркви Духа Светога из 16. века.

Овој Литургији су присуствовали православни верници који живе у тој области.

Извор: <http://www.pravmir.com>

ЈЕРМЕНИЈА

Конференција о јерменским библиотекама

У Ечмиадзину је од 6. до 7. октобра одржана трећа међународна конференција о јерменским библиотекама. Тема конференције је „Очување прошлости зарад будућности“. Конференцију су заједнички организовали Јерменска Црква, Министарство културе Републике Јерменије и Народна библиотека Јерменије. Овакве конференције су почеле у августу 2009. г.

На конференцији је дискутовано на следеће три теме: Организовање размене књига између јерменских студијских програма; Стогодишњица јерменског геноцида; Стварање електронских база података наслеђа јерменских штампаних дела.

Конференција се бавила присуством древних јерменских књига у јерменским библиотекама и у јерменолошким центрима, дигитализацијом ретких збирки, довршетком електронских библиографских дела и објављивањем јерменолошких збирки на интернет-сајтовима, конзервирањем и рестаурирањем историјских збирки.

Извор: ОЦП / Инфо-служба СПЦ

држави али само ако плаћају казнене верски порез. Сви који су могли да побегну побегли су. Хришћани су побегли и из других делова Ирака јер немају поверења у националне снаге безбедности. Према Вајтовим речима, само најсиромашнији хришћани остају у Ираку, будући да немају могућности да оду, али они не могу ни да плаћају порез. Ако терористи нападну, они могу да бирају између преласка у ислам и мучеништва.

Вајт сумња да ће ваздушни напади зауставити прогоне и додаје да нема наде за хришћанство у Ираку.

Свештеник Навар наводи да је већина од око 200 000 хришћана пре-

бегла у Курдистан, неки су и прешли границу, а изванредан број хришћана је успео да стигне и до Европе.

Римокатоличка црква и међународне хуманитарне организације свакодневно шаљу помоћ хришћанима који су остали у Ираку пошто су многи од њих морали да напусте своје домове остављајући све за собом и сада у потпуности зависе од помоћи са стране.

Извор: <http://www.aina.org>

ПОРТУГАЛИЈА

Нова евхаристијска заједница

Дана 27. септембра у граду Калдас да Раиња, малом али значајном

БЕОГРАД

Основано Мисионарско одељење СПЦ

Узевши у обзир мисионарске потребе наше помесне Цркве, нове начине мисионарења у 21. веку и изазове са којима се православно хришћанство сусреће у савременом свету, на предлог Митрополита црногорско-приморског Амфилохија, Св. Арх. Синод донео је одлуку о оснивању Мисионарског одељења СПЦ.

Надзор над радом Одељења поверен је Епископу рашко-призренском Теодосију, као члану СА Синода задуженом за вођење мисијских послова. На предлог Епископа Теодосија у стални састав Одељења именовани су свештеници, свештеномонаси, вероучитељи и лаици који су се у протекле две деценије посебно истакли на мисионарском пољу, док су у својству придружених чланица у састав Одељења укључене најуспешније мисионарске структуре које већ делају на канонском подручју СПЦ.

САОПШТЕЊЕ

Политикантству никад краја

Потпредседник ЛСВ Александар Јовановић је јуче сазвао новинаре у улици Змај Јовиној број 4, у пролазу зграде која је власништво Српске Православне Цркве, а да о томе није обавестио Црквену општину новосадску нити црквени медиј који се налази на спрату исте зграде.

Грађанин Јовановић је овом приликом на себи својствен начин оптужио Српску Православну Цркву да је злонамерно уклонила таблу са натписом „Пролаз Срђана Алексића“ и да нема намеру да је врати на старо место.

Грађанин Јовановић је злоупотребио медије како би обмануо јавност и, користећи се неистинама и говором мржње, исконструисао причу тако да је Цркву поставио насупрот лика и дела Срђана Алексића, што је апсолутна бесмислица. Јер Црква дело љубави које је показао Срђан Алексић поштује као остварење хришћанског идеала записаног у Јеванђељу: „Од ове љубави нико нема веће, да ко живот свој положи за пријатеље своје“ (Јн. 15, 13).

Фондација „Патријарх Павле“

У Патријаршији српској у Београду је 25. септембра 2014. одржана седница Управног одбора Фондације „Патријарх Павле“. Седницом је председавао Патријарх српски Иринеј. Присуствовали су Митрополит Амфилохије, Епископ рашко-призренски Теодосије, протојереј-ставрофор Трајан Којић, Градимир Станић и Милан Андрић, секретар Одбора. Разматран је извештај о финансијском пословању Фондације у протеклом периоду, као и о прикупљеним и реализованим средствима на име помоћи поплављеним подручјима у Србији и Републици Српској. Највећи део средстава донирали су Московска и Бугарска Патријаршија, Кипарска и Атинска Архиепископија, СПЦ и дијаспора у САД и Канади, Православна Црква у Чешкој, Варшавска Митрополија, Епархија британско-скандинавска СПЦ и Српска православна ЦО Лоханесбург. Ова средства су одмах достављена епархијама ваљевској, жичкој, шумадијској, зворничко-тузланској, бањалучкој, шабачкој, сремској и браничевској, које ће организовати непосредну доделу помоћи угроженима на канонском подручју ових епархија. Овим црквеним јединицама укупно је уплаћено 115.000.000,00 динара и 264.670,00 канадских долара.

Дубоко потресени и најновијим елементарним непогодама које су задесиле исток наше отаџбине, Фондација „Патријарх Павле“ је одлучила да Епархији тимочној, са седиштем у Зајечару, додели новчану помоћ за најугроженије у граду Кладову и местима у околини, у износу од 10.000.000,00 динара.

Истовремено, одобрена је и финансијска помоћ за санацију епархијског двора и придворне капеле у Вршцу, који су оштећени у поплавама у јулу месецу 2014. године.

Активности Фондације „Патријарх Павле“, у циљу прикупљања средстава ради помоћи подручјима погођеним елементарним непогодама, наставиће се и у наредном периоду.

Стога молимо све људе добре воље да у складу са својим финансијским и материјалним могућностима донирају средства Фондацији која ће обезбедити да се путем црквених јединица на терену на најефикаснији начин помогне свим лицима којима је подршка и помоћ у тешким животним тренуцима њихових породица најнеопходнија.

Текући рачун Фондације „Патријарх Павле“ код Комерцијалне банке а. д.
00-739-0002170.1 – девизни
205-480-06 – динарски

Такође, размотрени су најургентнији захтеви и одобрена средства за помоћ најугроженијој деци, односно финансирање трошкова њиховог лечења у земљи и иностранству. Посебна помоћ је додељена Центру за помоћ и рехабилитацију особа са посебним потребама „Кућа светлости“, ради помоћи у оснивању Регионалног центра за слепу децу.

Грађанин Јовановић је намерно прећутао чињеницу да је улична табла привремено склоњена ради обнове фасаде и да ће после завршетка радова бити враћена. Наравно, грађанину Јовановићу није пало на памет да похвали напор Црквене општине да уреди овај пролаз када то већ нису урадиле градске власти док је именовани председавао градском скупштином, а ништа боље нису поступили ни они који су дошли после њега.

Црквена општина новосадска са индигнацијом осуђује нецивилизо-

вано понашање грађанина Јовановића и позива јавност, посебно невладин сектор, да учини исто и стане у одбрану имена и дела Срђана Алексића од злоупотребе минорних политичких – боље рећи политикантских – фигура које својим неистинама и нападима на Српску Православну Цркву покушавају да изиђу из политичке анонимности, посебно сада када нас ускоро очекују покрајински избори.

У Новом Саду, 7. октобра 2014.

Црквена ошћина новосадска

У МОСКВИ

Завршен конкурс за процену пројеката за унутрашње уређење Спомен-храма Св. Саве у Београду

На Руској академији уметности у Москви, 6. октобра 2014. заседао је жири конкурса за процену приспелих пројеката за унутрашње украшавање Храма Св. Саве у Београду. Сапредседници Конкурсне комисије били су председник Одељења спољних црквених веза МП Митрополит волоколамски Иларион и први потпредседник Владе Србије Ивица Дачић.

С руске стране заседању су присуствовали председник Руске академије уметности Зураба К. Церетели, члан Председништва РАУ Мухин, директор при Министарству културе Русије Апфелбаум, научни сарадник при РАУ др Бусева-Давидова, потпредседник РАУ Љубавин, начелник при Министарству културе Русије Спаржина, секретар Одељења за живописе Максимов.

Са српске стране као чланови Конкурсне комисије учествовали су Митрополит црногорско-приморски Амфилохије, опуномоћени амбасадор Републике Србије у РФ Славенко Терзић, саветник председника РС Радослав Павловић, пратомајстор Храма Св. Саве Војислав Миловановић, професор ПБФ др Ненад Милошевић, професор др Мирослав Лазовић, директор центра „Енцио Алети“ (Рим) Марко Рупник, протојереј Стаматис Склирис (Грчка Православна Црква).

Комплетан извештај о овом важном догађају читајте у наредном броју Православља.

Извор: Московска Папирарија

вишењу изнад Пивског манастира. Освећење је увећало својим присуством Епископ сердопски и спаски Митрофан из РПЦ, који је гост Епархије будимљанско-никшићке, а саслуживали су јеромонаси Јефтимиије (Шкулетић), игуман Пивског манастира, и Венијамин, сарадник Владике Митрофана.

Светковина поводом освештања крсног знамења окупала је и мјештани околних села. Сабрање је благословио Владика будимљанско-никшићки Јоаникије речима:

„Освећујемо ово крсно знамење које се уздиже над цијелом овом долином, над пивским врелом, Пивским језером, Пивским манастиром, над Сињцем и овим селима, над цијелом Пивом и цијелом васељеном.“

Изграђен од армираног бетона, овај крст сада плијени над околним крајем својом бјелином и стаменошћу, смјештен на надморској висини од око 1100 метара. Висине је пет, а распон кракова је три метра. Пројектант је инжењер Дарко Милидраговић из Билеће, док су извођачи радова били Ристо Милидраговић и Раде Гађиновић, мајстори из Билеће.

Сабрање у славу Божју и Воздвижења Часног Крста настављено је у гостопримници Пивског манастира. Добродошлицу епископима будимљанско-никшићком Јоаникију и сердопском и спаском Митрофану, свештенству, монаштву и вјерном народу пожелио је о. Јефтимиије, игуман манастира. Он је уважене госте из Руске Цркве упознао са историјом ове свете обитељи и реликвијама из ризнице древног манастира Успења Пресвете Богородице.

Извор: Епархија будимљанско-никшићка

У ЖЕНЕВИ

Припрема Васељенског сабора

У Православном центру Цариградске Патријаршије у Шамбезију, предграђу Женева, 30. септембра 2014. отпочела је с радом Предсаворска међуправославна комисија за припрему Васељенског сабора.

Задатак Комисије је да редигује текстове раније обрађених тема

У САРАЈЕВУ

Слава Саборне цркве

У Саборној цркви у Сарајеву свечано је прослављена храмовна слава, празник Рођења Пресвете Богородице – Мала Госпојина.

Св. Арх. Литургију служио је Епископ захумско-херцеговачки Григорије, замјеник Митрополита дабробосанског Николаја, уз саслужење шеснаест свештеника и тројице ђакона из Митрополије дабробосанске и Епархије захумско-херцеговачке. Током Литургије Владика Григорије је у чин ђакона рукоположио дипломираног теолога Милоша Самарцију из Сокоца, а након Литургије обављен је славски обред.

Међу великим бројем вјерника, Св. Литургији су присуствовали и амбасадор Републике Србије у БиХ Станимир Вукићевић, замјеник председа-

вајућег Дома народа Парламента БиХ Сташа Кошарац, потпредседник Федерације БиХ Светозар Пударић, градоначелник Источног Сарајева Ненад Самарција, те други представници културног, политичког и просвјетног живота Сарајева и Источног Сарајева.

Извор: Митрополија дабробосанска

У ПИВКОМ МАНАСТИРУ

Сија крсно знамење

На празник Воздвижења Часног Крста, 27. септембра 2014, Епископ будимљанско-никшићки Јоаникије освештао је са свештенством и вјерним народом крсно знамење на уз-

предвиђених за Свети и Велики сабор Православне Цркве.

Одлуку о сазиву Међуправославне комисије донело је Сабрање поглавара помесних Православних Цркава на заседању у марту 2014. у Цариграду. Српску Православну Цркву на овом заседању представљају Митрополит црногорско-приморски Амфилохије, Епископ бачки Иринеј, као и протојереј Гајо Гајић. Предсаворска комисија је радила до 3. октобра 2014. године.

Фото: mospat.ru

НА ДАЛМАТИНСКОМ КОСОВУ

Крштење у ман. Лазарица

На оданије Воздвижења, 4. октобра 2014, Епископ далматински Фотије је крстио у манастиру Лазарица на Далматинском Косову Лазара Ђекановића. Мали Лазар је пето дијете свештеника Милорада Ђекановића, пароба книнског. У Св. тајни крштења су учествовали свештеници и свештеномонаси Епархије далматинске. Овом радосном и свечаном чину присуствовао је велики број родбине и пријатеља породице Ђекановић, међу којима и велики број дјеце, што је велика радост за све који живе на овим просторима гдје су оваква дешавања врло ријетка. Након обављене Св. тајне крштења приређена је трпеза љубави у конаку манастира Лазарица.

Извор: Епархија далматинска

НА ТАСМАНИЈИ

Слава руско-српског храма

Заједница окупљена око руско-српске Цркве Воздвижења Часног Крста у Хобарту на Тасманији по шездесет пети пут је прославила своју храмовну славу. Славско молитвословље је започело у суботу вечерњим богослужењем које је служио митрофорни протојереј-ставрофор др Михаило Протопопов, архијерејски заменик Епархије аустралиј-

ско-новозеландске РЗЦ, а у присуству Епископа аустралијско-новозеландског Иринеја. Преосвештени Владика се придружио у служењу приликом изношења часног крста благосиљајући окупљене православне вернике руског, српског, грчког и аустралијског порекла.

У недељу, 28. септембра 2014, Владика Иринеј је, уз саслужење протера Михаила Протопопова, служио Св. Арх. Литургију. С обзиром на разноврсност ове мале али верне заједнице православних хришћана који живе у најјужнијем крају Аустралије, на тасманијском острву, Литургија је служена на црквенословенском, српском, грчком и енглеском. Ова јединствена парохија има и руски и српски црквени одбор, односно савет мисионарске парохије, који се заједно старају о храму и потребама парохије.

Извор: Митрополија аустралијско-новозеландска

У БИЈЕЉИНИ

Освећен храм у касарни

Епископ звоничко-тузлански Хризостом осветио је, 30. септембра 2014, обновљени Храм Св. кнеза Лазара и свих српских мученика у касарни „Војвода Степа Степановић“ у Бијељини.

Након освећења храма обављен је трократни опход око новоосвећеног храма. У наставку ове свечаности одржана је величанствена духовна академија посвећена 100-годишњици почетка борбе српског народа за ослобођење од аустроугарске окупације.

Извор: Епархија звоничко-тузланска

У БАЊОЈ ЛУЦИ

Сабрање војних свештеника

У Епархијском дому придворног Храма Св. Тројице у Бањој Луци, 2. октобра 2014. одржан је састанак војних свештеника на челу са Епископом бихаћко-петровачким Атанасијем, задуженим за војно свештенство у Оружаним снагама БиХ. Након молитве и поздравне ријечи Владика Атанасије се упознао са актуелним проблемима и питањима у вјерској служби од војних свештеника.

Јереј Борислав Ђуричић

У ШПИОНИЦИ

Век Успењског храма

Ове године, 5. октобра, Св. Арх. Литургијом коју је служио Владика звоничко-тузлански Хризостом обиљежена је 100-годишњица Храма Успења Пресвете Богородице у Шпионици, општина Сребреник.

После Св. Литургије и избора кума стогодишњег јубилеја, обављен је трократни опход око храма. У наставку програма одржан је кратак културно-умјетнички програм који су извели СКУД из Петрова и Крепшића.

Преосвећени Владика Г. Хризостом је најприје бесједио на јеванђељску тему, а потом честитао 100-годишњицу освећења храма, позвавши вјернике да се молитвено сјете својих дједова и очева који су овај храм зидали од 1900, а који је осветио Митрополит звоничко-тузлански Иларион (Радоњић).

Извор: Епархија звоничко-тузланска

У АРАНЂЕЛОВЦУ

Освећење Буковичке цркве

У недељу, 5. октобра 2014, Епископ шумадијски Јован служио је Св. Арх. Литургију у Храму Св. Архангела Гаврила у Аранђеловцу, познатијем као Буковичка црква.

Светој Евхаристији претходио је чин освећења овог Дома Божјег, који је током протеклих неколико година комплетно реновиран. Током чина освећења цркве, Владика Јован је нагласио да од данас овај обновљени храм добија свој нови сјај, али и још једног заштитника – Св. мученика Лазара Косовског, чије ће мошти почитивати у часном престолу.

Пригодни културно-уметнички програм у порти Буковичке цркве извели су ученици Техничке школе у Аранђеловцу, који су се представили и са својим фолклорним ансамблом.

Према предању, црква је подигнута у време деспота Стефана Лазаревића, а у Археолошком институту САНУ ово свето место везује се и за немањихко доба. Буковичка црква се посебно везује за проту Атанасија Антонијевића, који је заклео учеснике Првог српског устанка и сматра се централном личношћу збора у Орашцу. Летопис наводи да је Карађорђе више пута свраћао у Буковичку цркву јер му је прота Атанасије био „духовни утешитељ и најсрдачнији пријатељ“.

Јереј Александар Миловановић

Извор: Епархија шумадијска

У ПОДГОРИЦИ

Годишњица освећења Саборног храма

Св. Арх. Литургијом, свечаном литијом, благосиљањем славског колача и трпезом хришћанске љубави у Подгорици је 7. октобра 2014. свечано прослављена прва годишњица освећења Саборног храма Христовог Васкрсења.

Свету Литургију служили су Епископ будимљанско-никшићки Јоаникије и умировљени Епископ захумско-херцеговачки Атанасије, уз саслужење многобројног свештенства и молитвено учешће вјерног народа. По благослову Митрополита Амфилохија вјерници су, посебно овом приликом,

у храму могли да цијеливају дјелић моштију Св. Теодора Стратилата.

У току Литургије са службеног пута из Москве је стигао Митрополит Амфилохије. Након причешћа вјерних, Високопреосвећени Митрополит и епископи Јоаникије и Атанасије су предводили литију која је опходила Саборни храм, а онда је благосиљао славски колач.

Митрополит

Амфилохије је рекао на крају богослужења да је велики Божји дар да ће дан освећења овога храма бити убудуће дан прослављања његовог поновљења или обновљења.

Потом је прочитана честитка предсједника Црне Горе Филипа Вујановића Митрополиту Амфилохију поводом годишњице освећења храма.

Извор: Миширополија

црнојорско-јирморска

НА КИМ

Помоћ Владе Војводине

Влада АП Војводине поново је показала своју бригу за свој народ на КиМ и доставила помоћ Народним кухињама у кључном тренутку. Баш када су се Народне кухиње пронашле у тешкој ситуацији проузрокованој несташицом брашна и уља Влада АП Војводине доставила је помоћ у виду 20 тона брашна и 4000 литара уља. Ова помоћ ће у великој мери обезбедити несметан рад Народних кухиња у наредном

Пријатељи штанда СПЦ на 59. међународном сајму књига у Београду

периоду у којима се храни 2100 угрожених лица на простору КиМ.

Извор: Епархија рашко-јирзренска

СЕЋАЊЕ

Парастос Петру Врангелу

Епископ топлички Арсеније служио је 3. октобра 2014. у руској Цркви Св. Тројице у Београду парастос барону Петру Николајевичу Врангелу, последњем главнокомандујућем руске Царске армије. Присуствовали су представници Амбасаде РФ и чувени филмски режисер Никита Михалков. Епископу Арсенију саслуживао је протојереј Виталиј Тарасјев, старшина Подворја РПЦ у Београду.

Генерал Врангел је, по његовој изричитој жељи, сахрањен у Београду, у руској цркви на Ташмајдану. Био је јунак Руско-јапанског и Првог св. рата, командовао је антибољшевичким снагама у Руском грађанском рату, а после пораза био је организатор масовне евакуације монархиста. Избегаво је у нашу земљу са преко 50 хиљада својих сународника. Као незванични вођа избеглица из царске Русије живео је у Сремским Карловцима од 1922. до 1926, где је и написао чувене мемоаре. Умро је у Бриселу 1928, а његови посмртни остаци су пренети у српску престоницу следеће године.

РУЧНО И ЕЛ. ЗВОЊЕЊЕ – ИСТОЧНО

У Руса, Грка и Светогораца до данас, а код Срба до пада Деспотовине, а од 2007. наново, и то: **са програмирањем и са откуцавањем часова и четвртина**

СВЕЖЕ: м. Жича (5 зв.), Копорин (3), Милешева (звон 9 тона); храм у Јовцу (3), Уљми (4) Крагујевцу (5), С. Паланци (3), Салаковцу (2), м. Вратна (2)...

ЧАСОВНИЦИ

– **Обнова старих механичких, од историјског значаја, часовника;**

– **Израда нових, тачних, са самосталним пребацивањем на „зима-лето“ време.**

скуп „ЖЕЛ-МИР“ аутора

САЈТ: zelmir.atspace.com;

szeljko7@gmail.com

065/920 5 851 ; 064/20 80 145

**Продајни
центар
Епархије
шумадијске**

**Интернет продавница
црквених предмета за
цео свет**

www.eparhija.rs

**Опрема за храмове
Опрема за свештенство
Иконе, крстови, тамјан
Филигрански програм
Јеванђеља, књиге
Црквени артикли**

**За свештенство,
монаштво и
црквене општине**

-15%

www.eparhija.rs

НАРУЦБЕНИЦА

Шифра претплате
(попуњава служба претплате)

**Претплаћујем се
на следеће часописе**
(означите жељени часопис
и начин претплате)

Име и презиме наручиоца:

ПТТ број и град:

Адреса:

Држава, епархија:

Часопис	Годишња претплата		Начин слања (важи за иностранство)	
	Србија	Иностранство		
<i>Православље</i>	1700 динара	45€ или 70\$ или 70 CAD или 75 AUD или 35£	Обичном поштом	
		60€ или 90\$ или 90 CAD или 100 AUD или 45£	Авионом	
<i>Православни мисионар</i>	500 динара	20€	Обичном поштом	
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом	
<i>Теолошки погледи</i>	900 динара	20€	Обичном поштом	
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом	
<i>Гласник СПЦ</i>	1200 динара	32€ за Европу или 35\$ ван Европе	Обичном поштом	
		60€ за Европу или 65\$ ван Европе	Авионом	
<i>Светосавско звонце</i>	690 динара	25€	Обичном поштом	
		30€ за Европу или 40€ ван Европе	Авионом	

Наруцбеницу слати на адресу: „Православље“ – Српска Патријаршија, Краља Петра 5, 11000 Београд, Србија